

10

2009
ročník 61
40 Kč

čtenář

MĚSÍČNÍK PRO KNIHOVNY

OBSAH

- 343** _____ **Pubescentní čtenář – jeho výzkum a modelování**
 > Kateřina Homolová
- 348** _____ **Digimon – digitalizace a mikrofilmování moravských novin**
 > Lubomír Novotný
- 349** _____ **Knihovna v Praze – Praha v knihovně** > Eva Měřínská
- 352** _____ **Knihovna Václava Havla – poslání a cíle**
 > Alžběta Kolumpeková
- 357** _____ **ZE ZAHRANIČÍ**
Na návštěvě v knihovnách spolkové země Porýní-Falc
 > Jiřina Kádnerová
- 359** _____ **Pohádkoterapie a její aplikace** > Lucie Poskierová
- 363** _____ **Jak se otvírala Národní technická knihovna aneb Více knihoven pod jednou střechou** > Olga Vašková
- 364** _____ **JAK NA TO: Zákoník je také kniha**
Zasílání změn a novelizací knihovního řádu MK ČR
 > Petra Koutná
- 365** _____ **Současná americká literatura v českých překladech (2002–2008) – 2.** > Richard Olehla
- 370** _____ **Slovenská pedagogická knihovna jako metodické centrum školních knihoven v roce 2008** > Rozália Cenigová
- 373** _____ **ROZHOVOR s Martinem Žemlou**
„Naše produkce je žánrově pestrá“ > Olga Vašková
- 375** _____ **Z KNIHOVEN**
- 377** _____ **VYŠLO V NÁRODNÍ KNIHOVNĚ ČR**
KNIHOVNA Z OBÁLKY
- 378** _____ **SYLVA ŠIMSOVÁ ODPOVÍDÁ Z ANGLIE**
- 379** _____ **ZE SVĚTA**
- 380** _____ **NOVINKY Z FONDŮ KNIHOVNY KNIHOVNICKÉ LITERATURY**
NÁRODNÍ KNIHOVNY ČR
- _____ **ZÁKLADNÍ KAMENY NOVÉ BUDOVY**
NÁRODNÍ KNIHOVNY ČR ANEB NÁROD SOBĚ II – 32.
 > Jaroslav Císař

Středočeský kraj

Vydává:

Středočeská vědecká knihovna v Kladně,
 příspěvková organizace Středočeského kraje,
 ul. Generála Klapálka 1641, 272 01 Kladno

Evid. č. časopisu MK ČR E 485 ISSN 0011-2321

Šéfredaktorka: Mgr. Lenka Šimková

Redaktorka: Olga Vašková

Grafická úprava a sazba: Kateřina Bobková

Redakce a inzerce: Klementinum 190, 110 00 Praha 1,
 tel.: 224 941 159

e-mail: ctenar@svkkl.cz, redakcectenare@centrum.cz

Redakční rada:

PhDr. Jiřina Kádnerová (předsedkyně),

PhDr. Ladislav Kurka, Ing. Jiří Mika, Mgr. Petra Miturová,

PhDr. Vít Richter, PhDr. Vladimíra Švorcová

Tisk: Serifa, Jinonická 80, 158 00 Praha 5

Distribuce:

Objednávky na předplatné přijímá

redakce časopisu ČTENÁŘ: měsíčník pro knihovny

Klementinum 190, 110 00 Praha 1, tel.: 224 941 159

e-mail: ctenar@svkkl.cz, redakcectenare@centrum.cz,

http://ctenar.svkkl.cz

Rozšiřují též společnosti holdingu PNS a.s. – drobný prodej;

MONITOR CZ, s.r.o.; SUWECO CZ s.r.o.;

B. Weleminová – PERIODIKA.

Podávání novinových zásilek povoleno Ředitelstvem poštovní

přepravy Praha čj. 1371/1994 ze dne 20. 6. 1994

Podávání novinových zásilek bylo povoleno

Českou poštou, s.p. OZSeČ Ústí nad Labem,

dne 21. 1. 1998, j.zn. P-327/98

Předplatné pro Slovensko: L. K. PERMANENT spol. s r.o.,

Hattalova č. 22, 831 03 Bratislava, tel.: +421 244 453 711

e-mail: lkperm@lkpermanent.sk

Cena jednoho čísla 1,992 EUR, roční předplatné 22,572 EUR

(dvojčíslu 2,656 EUR); cena jednoho čísla 40 Kč,

roční předplatné 460 Kč (dvojčíslu 60 Kč)

Časopis vychází s podporou dotace z programu MK ČR

Knihovna 21. století

Vydavatel si vyhrazuje právo zveřejnit publikované

materiály i na internetu.

Číslo odevzdáno k tisku 5. 10. 2009

Nevyžádané rukopisy se nevracejí.

FROM THE CONTENTS

- > Adolescent readers – research and modelling
Kateřina Homolová |343
- > Digimon – digitizing and microfilming Moravian newspapers
Lubomír Novotný |348
- > A library in Prague – Prague in a library *Eva Měřínská* |349
- > Václav Havel's library *Alžběta Kolumpeková* |352
- > FROM ABROAD: Visiting libraries in the
 Rhineland-Palatinate federal state *Jiřina Kádnerová* |357
- > Story therapy and its application in practice
Lucie Poskierová |359
- > HOW TO: Statutes are books too – Does a library operator
 have an obligation to send the Czech Ministry of Culture all
 changes and updates to the Library Rules? *Petra Koutná* |364
- > Contemporary American literature in Czech translation
 (2002–2008) – 2 *Richard Olehla* |365
- > The Slovak Pedagogical Library as a school libraries
 methodology centre in 2008 *Rozália Cenigová* |370
- > INTERVIEW with Martin Žemla, editor in charge
 at Vyšehrad publishers: „Our production is varied in genre...“
Olga Vašková |373
- > From the libraries |375
- > Regular features

AUS DEM INHALT

- > Pubertätsleser – seine Erforschung und Modellierung
Kateřina Homolová |343
- > Digimon – Digitalisierung und Mikrokopien
 der mährischen Zeitungen *Lubomír Novotný* |348
- > Bibliothek in Prag – Prag in der Bibliothek *Eva Měřínská* |349
- > Bibliothek Václav Havels *Alžběta Kolumpeková* |352
- > AUS DEM AUSLAND: Zu Besuch in den Bibliotheken
 des Bundeslandes Rheinland-Pfalz *Jiřina Kádnerová* |357
- > Märchentherapie und ihre Applikation in der Praxis
Lucie Poskierová |359
- > WIE DARAUF: Gesetzbuch ist auch ein Buch: Hat der
 Bibliotheksbetreibende eine Pflicht dem Kulturministerium
 der TschR sämtliche Abänderungen und Novelisierungen
 der Bibliotheksordnung zu schicken? *Petra Koutná* |364
- > Gegenwärtige amerikanische Literatur in den tschechischen
 Übersetzungen (2002–2008) – 2 *Richard Olehla* |365
- > Slowakische pädagogische Bibliothek wie ein methodisches
 Zentrum der Schulbibliotheken im Jahre 2008
Rozália Cenigová |370
- > GESPRÄCHT mit Martin Žemla, der ein verantwortlicher
 Redakteur des Verlags Vyšehrad ist: „Unsere Produktion ist
 betreffs des Genres abwechslungsreich“ *Olga Vašková* |373
- > Aus den Bibliotheken |375
- > Ständige Spalten

Milí čtenáři, podzim je období, které každoročně inspiruje mnohé básníky k tvorbě. Musím se přiznat, že jsem letošní postupný příchod barev zaznamenala poněkud později, a proto mě najednou překvapila spadaná jablka na zahradě a známá vůně povalujícího se listí. Méně poetické bylo první sepnutí topení, které tak dalo najevo, že tedy už opravdu... Nezbyvalo nic jiného, než se ve vyhřátém pokoji nechat také inspirovat, tentokrát jsem k tomu zvolila internet a amatérské literární servery a ponořila se do podzimní četby.

O čtení je také první příspěvek tohoto čísla Čtenáře. Autorka se v něm zabývá čtenářstvím dnešních pubescentů. Přestože je napsán poněkud náročnější formou, vyplatí se věnovat tématu pozornost, protože z něj vyplývají zajímavé skutečnosti k zamyšlení se nad dnešní literární výchovou ve školách.

Ve Čtenáři pravidelně přinášíme informace o různých projektech digitalizace kulturního dědictví v knihovnách. Nyní jsme se zaměřili na jedinečný projekt Městské knihovny v Praze – *Praha v knihovně*, ale také na aktivitu Vědecké knihovny v Olomouci, a to digitalizaci a mikrofilmování moravských novin.

Dále představujeme zajímavou knihovnu spjatou s osobností Václava Havla a dokončujeme dva materiály z předchozího čísla – přehled současné americké literatury v českých překladech a miniseriál o pohádkoterapii. Nezapomínáme ani na školní knihovny, činnost Slovenské pedagogické knihovny za loňský rok může být v mnohém velmi podnětná.

Aby té inspirace nebylo málo, shromáždíme zprávy ze zajímavých konferencí, seminářů přednášek a akcí, které proběhly v měsíci září a říjnu. Ale o tom až v příštím Čtenáři... Vzhledem k tomu, že v době vzniku tohoto úvodníku nás teprve čeká vyhlášení Knihovny roku, Týden knihoven, finále Kamarádky knihovny a další události, potřebovali bychom k listopadovému číslu ještě jeden speciální výtisk ☺.

Přeji vám tedy podzim plný inspirace, ať již z přírody, z literatury čtené v teple domova či z mnoha knihovnických akcí, které navštívíte.

Lenka Šimková

☑ Statutární město Děčín a Městská knihovna Děčín vyhláší XIII. ročník soutěže **Literární cena Vladimíra Vokolka 2009**. Soutěž si klade za cíl objevovat nové básnické talenty, a připomenout tak významného děčínského básníka a esejistu Vladimíra Vokolka (* 1. 1. 1913 Pardubice – † 23. 7. 1988 Ústí nad Labem). Uzávěrka pro zaslání příspěvků je **27. října 2009**. Kritéria a kontaktní údaje jsou uveřejněny na webu knihovny <http://www.dcknihovna.cz>.

☑ Konference **Bibliotheca academica – cíle a perspektivy vysokoškolských knihoven 2009** se uskuteční **3.–4. 11. 2009** v prostorách Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně. Letošní program pravidelného setkání vysokoškolských knihovníků naleznete na stránce <http://www.akvs.cz/aktivity/index.html>.

☑ **Knížní veletrh LIBRI Olomouc 2009** proběhne ve dnech **19.–21. 11. 2009**. Prezentace vydavatelů, nakladatelů, knihkupců, distributorů a tiskařů doplní také program pro děti – chybět nebudou hudební a literární pořady, divadelní představení, výstavy a soutěže. Ústředním tématem již 25. ročníku veletrhu je 20. výročí sametové revoluce. V jeho rámci se připravují besedy, výstava fotografií o roce 1989 v Československu, Maďarsku i Polsku, diskuse a vystoupení hostů. Další informace jsou na adrese <http://www.flora-ol.cz/kalendar09.php>.

☑ Moravská zemská knihovna v Brně pořádá **25.–26. 11. 2009** konferenci **Informační gramotnost a celoživotní vzdělávání**. Její program je zaměřen na současný stav a trendy rozvoje a podpory informační gramotnosti na školách v ČR i v zahraničí. Seznamuje s možnostmi školních a veřejných knihoven podílet se na podpoře implementace metod práce s informacemi do výuky. Více viz <http://www.mzk.cz/aktivity/>.

NEUŠLO NÁM

▶ Na stránkách Knihovnického institutu NK ČR <http://knihovnam.nkp.cz/> je uveřejněn obsáhlý **přehled českých a zahraničních literárních cen a soutěží**.

▶ Na webu Centra pro školní knihovny <http://www.npkk.cz/csk/> je k dispozici **Doporučení MŠMT k činnosti a funkci školní knihovny na základních a středních školách**.

Pubescentní čtenář – jeho výzkum a modelování

Pro specifickou situaci čtenářství jedince v období dospívání volíme záměrně stejné označení jako O. Chaloupka (1982) – *křížovatka čtenáře*. Domníváme se, že aluze na větvení a výběr z možných cest je zcela na místě. V tomto pro dospívajícího uzlovém období je volba synonymem pro všechny jeho činnosti – a ani četbu z nich nelze vyjmout. Kvalitativní proměny osobnosti pubescenta s sebou přináší i proměny zájmů a změny v orientaci osobnosti k určitým aktivitám. Mění se také pubescentův zájem čtenářský, jeho čtenářská potřeba a spolu s nimi se dotváří čtenářský postoj dítěte směrem ke čtenářství dospělého – mění se čtenářská kompetence. Pozice četby v souhrnu pubescentových aktivit je silně determinována výše uvedenými charakteristikami. J. Čáp (1972, 2001) ukazuje četbu a čtenářství v souhrnu pubescentových zaměření jako činnosti – vůči jiným činnostem – vztahové. To pokládáme za velmi podstatné. Obdobně hodnotí postavení čtenářství v životě pubescenta O. Chaloupka (1982, s. 366), který tvrdí, že „zřetel k činnostnímu zabudování čtenářství do jiných aktivit dítěte je nesporně nutným zřetelem, nechceme-li ztratit z očí dítěte jako takové“.

Problematika pubescentního čtenářství je i přes řadu již provedených šetření nadále výzkumně zajímavá. Změny společenských trendů s sebou přináší velmi výrazné kvantitativní i kvalitativní proměny osobnosti pubescenta i proměny čtenářských zájmů a změny čtenářských potřeb a preferencí. Také v souvislosti s inovativními změnami v pojetí školní literární výchovy ve prospěch čtenářské komunikace dítěte a textu je třeba obraz pubescentova vztahu k literatuře aktuálně přehodnotit. *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání (RVP ZV)* je založen na kompetenčním principu, a proto je nezbytné dětské (žákovské) pubescentní čtenářství zkoumat, popsat a interpretovat nejen z aspektu pedagogicko-didaktického, ale rovněž z aspektu sociálních a osobnostních determinant čtenářských dispozic.

AKTUÁLNÍ PODOBA DĚTSKÉHO PUBESCENTNÍHO ČTENÁŘSTVÍ

Čtenářství současných pubescentů jsme zkoumali (Homolová 2007) ve dvou komplementárně spojených rovinách. Východí, deskriptivní rovina měla charakter průzkumu zaměřeného na oblast teorie dětského pubescentního čtenářství.

Jaká je struktura čtenářství dnešních pubescentů? Kvalitativní vývoj osobnosti pubescenta s sebou nutně přináší i proměny jeho potřeb a zájmů čtenářských. Spolu s nimi se vytváří (dotváří) čtenářský postoj dospívajícího – mění se jeho čtenářská zkušenost a kompetence.

Vzhledem k soudobému trendu společenského vývoje směrem k informačnímu utilitarismu a životnímu pragmatismu dominuje ve struktuře čtenářských charakteristik současného pubescenta potřeba relaxační (následovaná právě potřebou poznávací). S tím souvisí i zájem dospívajících o četbu saturační, zábavnou. Významnou roli při výběru hraje i pohlaví.

Dětské pubescentní čtenářství je v současnosti více než dříve formováno vnějšími faktory, zejména agresivnějšími médii (televizí, filmem a internetem).

Čtenářské aktivity pubescenta (ovlivněné relativně neměnnou vývojovou konstantou období dospívání) sice vykazují dynamickou strukturní provázanost, při bližším poznání jejich podstaty však zjišťujeme rozvolněnost vazeb na předchozí kontakty s literárními (nejen uměleckými) texty i proměnu celkové kulturní vyspělosti pubescentů.

Potvrzujeme tak tezi o existenci vysoce dynamické soustavy dětských, resp. pubescentních čtenářských potřeb, zájmů, motivací, rozsahu a frekvence četby. Její funkční poznávání je však možné jen při současném sledování „proměnlivých“ čtenářských projevů pubescentů vedle popisu „tradičních“ ustálených čtenářských charakteristik.

Jsou stále funkční stávající modely dětského pubescentního čtenářství? Průzkumem získané informace o charakteru současného pubescentního čtenářství jsme dále srovnávali s **predikčním modelem dětského čtenáře**, vytvořeným kolektivem V. Smetáčka (1985). Jeho funkčnost jsme posuzovali jednak z hlediska teorie dětského pubescentního čtenářství, jednak prizmatem námi provedeného výzkumu.

Predikční model je stále aktuální ve způsobu uchopení proměnlivé struktury potřeb, zájmů a dalších charakteristik dětského, resp. pubescentního čtenáře. Zjišťujeme však, že atmosféra, v níž se pubescentní čtenářství formuje, žádá proměnu soustavy položek, které jsou k predikčnímu modelu zjišťovány.

Zejména akcentujeme redukci sociálně-osobnostních charakteristik, neboť např. na školní úspěšnost lze usuzovat z poznání vybraných postojových komponent. Stejně tak se domníváme, že ani detailní popis množství statických čtenářských charakteristik (velikost domácí knihovny, zdroje získávání knih apod.) není pro efektivní vytvoření představy o síti vazeb čtenářství dospívajících důležitým faktorem.

V těchto argumentech vycházíme z našeho názoru, že účinná a nosná poznání pubescentního čtenářství je možné jen cestou od identifikace čtenářských potřeb, zájmů a postojů dospívajících (nikoli od počtu přečtených titulů).

Psychosociální zkoumání dětského čtenářství je dnes funkční cestou k měření a pochopení specifických vývojových posunů, strukturálních proměn čtenářských postojů a aktivit, jejich vlastností a vzájemných vztahů.

ČTENÁŘSTVÍ PUBESCENTA V JEHO SUBJEKTIVNÍM POHLEDU

Abychom rozkryli podstatu čtenářství dnešních pubescentů, postupovali jsme k hlubším vazbám od poznání jeho povrchové struktury (Homolová 2006a, 2007). Naším zájmem bylo zjistit, **jak pubescent vidí sám sebe jako čtenáře.**

Následující soubor tezí podává strukturální informaci o současném pubescentním čtenářství, resp. o jeho aktuální podobě, jak byla zjištěna dotazníkovou sondou zaměřenou na kvantitu i kvalitu tohoto fenoménu.

Dospívající čtenáři (ve věku 13 a 14 let) čtou knihy (zde funguje *knihy* jako obecně přijímané synonymum pro *čtenářství*) nepravidelně, nejvíce se hlásí k přečtení zhruba jedné knihy za měsíc. Vedle toho časopisy čtou pubescenti podstatně častěji, průměrně více než dva tituly za měsíc. Do knihovny chodí dospívající chlapci a dívky občas, podle potřeby. Chápeme-li i návštěvnost knihovny jako zástupný výraz pro *být čtenářem*, pak současní **pubescentní čtenáři jsou.**

Specifickou povahu jejich čtenářství určují čtenářské potřeby a zájmy projevující se v postojích, preferencích a motivacích.

Pubescenti čtou rádi. Nejraději mají zábavné časopisy, beletrii upřednostňují před literaturou naučnou a odbornou. Žánrově nejbližší jsou jim povídky, pak i romány a básně. Tematikou je přitahují nejvíce dobrodružné knihy a sci-fi nebo fantasy příběhy, dále humoristické povídky a knihy o přírodě a zvířatech. Nejraději čtou pro pobavení a odpočinek, méně již pro poučení a poznání něčeho nového.

O tom, co přečtou, si povídají rádi, z vlastní potřeby a nejčastěji proto, že rádi srovnávají své zážitky a hodnocení s názorem jiných, kteří knihu četli, nebo proto, že si tak lépe uvědomí, o čem kniha byla. Srovnatelné procento pubescentů si však o přečteném povídá nerado, tzn. jen pokud jsou tázáni (nejčastěji ve škole). Hlavním důvodem tohoto postoje je principiální nechuť jak číst, tak o četbě mluvit. Někteří pubescenti přiznávají obavu z toho, že jejich názor je jiný než názor ostatních, kteří četli stejnou knihu.

Při četbě doporučených knih (ve škole) se dospívající dělí opět téměř vyrovnaně na ty, kteří většinou rozumí a četba je uspokojuje, a ty, kteří většinou nerozumí, čtení je přestane bavit a raději nečtou dál.

Kdyby si měli dnešní pubescenti vybrat mezi knihou svého oblíbeného žánru a filmem, který je natočen podle ní, za předpokladu, že knihu ani film by dosud neznali, vybrali by si jednoznačně zhlédnutí filmu. Přednost mu dávají zejména pro větší zážitek, který skýtá možnost vše vidět a slyšet. Pokud však někdy upřednostňují knihu, pak právě proto, že se jim líbí představovat si vše po svém, vytvářet si svůj vlastní film.

Při hypotetické stylizaci do dospělých lidí, kteří už nemají školní povinnost číst a mohou být pouze televizními a filmovými diváky, se 13 a 14letí pubescenti vidí dále jako čtenáři (a diváci). Zda o svém čtenářství uvažují pouze v souvislosti s časopisy nebo novinami, jsme dále nezjišťovali, pro naše účely je podstatný fakt, že **dospívající s četbou a čtenářstvím počítají.** Od toho se pak budou odvíjet i možnosti implementace čtenářství jako pedagogické kategorie do školní, resp. vyučovací praxe.

Velmi důležitým, ne-li nejdůležitějším, faktorem a determinantem těchto snah je učitelovo vnímání čtenářství dospívajícího žáka. To, zda také učitel jako jeho partner ve výchovně-vzdělávacím procesu (a jeho facilitátor) vidí pubescenta jako čtenáře, považujeme za klíčové pro efektivní literární výchovu jako výchovu čtenářskou.

Učitelé měli týž dotazník vyplnit coby jejich průměrný pubescentní žák v literární výchově. Tímto postupem se nám vrátil obraz čtenářství dospívajících viděný těmi, kteří mají k jeho rozvoji a kultivaci přispívat z pozice vědoucího zkušenějšího čtenáře.

Ačkoli v pravidelnosti četby časopisů a návštěvnosti knihovny se učitelské pojetí shoduje s žákovskou realitou, v četbě knih učitelé své žáky podceňují.

Tímto způsobem lze vyhodnotit i všechny následující položky dotazníku. Ze vzájemného srovnání žákovského čtenářského sebepojetí a učitelského vnímání pubescentních žáků jako čtenářů vyplývá, že žáci čtou raději, než se učitelé domnívají.

V oblíbené literární formy učitelé přesně odhadují preferenci zábavných časopisů, ovšem výraznější zájem o četbu beletrie a naučné literatury učitelé nereflektují. Stejně tak nepřiznávají svým dospívajícím žákům čtenářskou motivaci poznáním a poučením, a to ani v takové míře, jakou pubescenti sami cítí.

Učitelé se domnívají, že dospívající žáci hovoří o četbě neradi. Pokud někteří učitelé uvažují o tom, že žáci hovoří o četbě rádi, pak se domnívají, že je to pouze pro zopakování si obsahu knihy. Za zdroj odmítání rozhovoru o četbě učitelé jednoznačně považují nechuť dospívajících žáků jak číst, tak o četbě mluvit.

V pojetí učitelů vykazuje porozumění četbě doporučené literatury stejné četnosti jako v pojetí žáků. Ke každému z přístupů však zjevně vede zcela odlišná motivace. Její podstata je obsažena již ve formulaci obou variant odpovědi – ve faktoru porozumění a uspokojení. Tento fakt byl pak dalšími technikami potvrzen.

Učitelé se rovněž nesprávně domnívají, že pubescentní žáci nevolí v konkurenci filmu knihu téměř nikdy. Pokud ano, tak motivaci pro toto čtenářské chování spatřují v možnosti vrátit se na místo, kterému by neporozuměli.

Rovněž v otázce čtenářské futurity jsou učitelé velmi skeptičtí a nevidí své dospívající žáky coby budoucí čtenáře. Učitelé, kteří pohlížejí na pubescenty jako na čtenáře celoživotní, tvoří jen minimální procento.

Učitelské vnímání pubescentních žáků jako čtenářů je jiné než žákovské čtenářské sebepojetí. Statisticky významný rozdíl potvrzuje, že **učitelé nevidí dospívající jako čtenáře.**

ČTENÁŘSKÝ SÉMANTICKÝ PROSTOR DNEŠNÍHO PUBESCENTA

Čtenářství je ve svých psychosociálních aspektech souborem postojů a motivací konkrétních projevů čtenářského chování. Jestliže se pubescentní žáci vidí jako čtenáři a učitelé je takto nevnímají, považovali jsme za žádoucí poznat hlubší povahu tohoto rozdílu.

Zjistili jsme, jaké individuální psychologické významy přikládají dnešní pubescenti pojmům obvykle asociovaným s problematikou čtenářství (Homolová 2006a, 2006b). Z výsledků jsme pak vykonstruovali obecný sémantický prostor dnešních dospívajících. V něm jsme stejným způsobem identifikovali i jejich sémantický prostor čtenářský (Homolová 2008a). Ten jsme dále srovnávali s obecným a čtenářským prostorem učitelů literární výchovy.

Pubescenti vymezují svůj obecný sémantický prostor, tzn. oblasti, jimž přisuzují velký význam pro svou osobu, vysoce interakčně a informačně. Pojmy s velkým individuálním významem pro dnešní dospívající, resp. skutečnosti, které jsou jimi označovány, jsou *internet, televize, kino, film* a *časopis*. Ty tvoří aktivní a atraktivní (podle vysokých skóre faktorů aktivity a hodnocení) centrum jejich sémantického prostoru.

Od něj dále (směrem k periferním oblastem obecného sémantického prostoru) nachází své místo „středně významné“ pojmy *kniha, četba, já-čtenář, spisovatel* nebo *učitel(ka) literární výchovy*.

Jako spíše méně až málo významné jsou dnešními pubescenty hodnoceny pojmy *čtenář, literatura, beletrie, být čtenářem, číst knihy* a také *literární výchova* a *školní četba*.

Výrazný (a potvrzený i jako statisticky významný) rozdíl mezi vysoce a níže hodnocenými pojmy z formuláře sémantického diferenciálu vypovídá o tendenci pubescentů chápat oba soubory pojmů, resp. jevů, které reprezentují, jako výrazně odlišné. Lze tedy říci, že „projevovat se obecně“ a „projevovat se čtenářsky“ je pro pubescenta stále poměrně nesourodé.

Stejně **nesourodé jsou i čtenářské sémantické prostory pubescentních žáků a učitelů literární výchovy**. Nejen kvalitativně, ale i statisticky významně se u těchto skupin lišily individuální psychologické významy se čtenářstvím primárně asociovaných pojmů.

Centrum obecného informačního a zároveň i čtenářského sémantického prostoru učitelů tvoří *literatura, četba, číst knihy a čtenář, kniha, být čtenářem*. V těsném významovém vztahu k nim jsou pojmy *beletrie, já-čtenář/učitel(ka) literární výchovy, literární výchova, školní četba, spisovatel a televize*. Nižší skóre připisují učitelé pojmům *časopis, film, kino a internet*.

Učitelé vykazují v hodnocení pomyslných dvou skupin nabízených pojmů vysokou míru korelace. Tak splyvá jejich sémantický prostor obecně informační se čtenářským, přičemž tvoří kompaktní (vyhraněný, hotový) postojový rámec jejich čtenářského chování.

Také proto se nutně a zcela přirozeně musí lišit učitelské vnímání pubescentních žáků jako čtenářů od žákovského čtenářského sebepojetí.

Účelem této části práce a jedním z jejích hlavních cílů je, poukázáním na existenci a podstatu rozdílů pojetí čtenářství, rozkrýt možnosti jeho efektivního vyrovnávání v podmínkách školní literární výchovy.

HODNOTA ČTENÁŘSTVÍ V ŽIVOTĚ PUBESCENTA

Pojetí čtenářství jako postojové komponenty

Q-technikou jsme nechali pubescenty hodnotit výroky vztahující se opět k psychosociálnímu rozměru čtení, četby a čtenářství (Homolová, 2006b, 2008b). Vedle postojů a preferencí pubescentů vykristalizovala i jejich očekávání od literární výchovy, resp. učitele.

Dospívající souhlasí s tím, že číst je důležité a že být sečtělým je dobré pro život. **Přijímají**, že četbou se rozvíjí osobnost člověka, jeho fantazie a obzory. **Vstřícný postoj** zaujali také k tvrzení: *Čím víc člověk čte, tím víc ví*.

Zároveň však **příznávají**, že dnešní mladí lidé nečtou, nepotřebují číst a že to, co potřebují opravdu vědět, v knihách ne vždy najdou. **Malý souhlas** provází i výrok o jejich vlastním aktivním čtenářství.

Čtenářem je podle pubescentů ten, kdo čte hodně knih. V návaznosti na tento výrok pak někteří dospívající tvrdí, že všichni, kdo čtou pravidelně knihy, jsou něčím divní. Sami dospívající se v systému sociálních rolí jako čtenáři spíše neprojevují, protože např. před partou kamarádů by vypadali trapně, kdyby řekli, že rádi čtou. Být čtenářem podle většiny pubescentů není moderní.

K vyšší intenzitě četby je motivuje, když je četba baví, ale také školní povinnost a jakkoli pocíťovaná nutnost. Naopak **málo slyší** na motivaci rozšiřováním slovní zásoby, poznáváním důležitých knih (literárních děl). **Zcela bez odezvy** je u pubescentů apel na literární artistní hodnoty, jako jsou jazyk krásné literatury a významnost spisovatele (pro národní literaturu).

V konkurenci moderních interaktivních médií a při primární orientaci na dynamiku času **dospívající zajímá** život, který najdou jen v časopisech. Knihu, která má mnoho stran, vidí jako nudnou. Filmový příběh je pro ně živější, proto je číst nebaví, čekají „až to bude v televizi“. Větší hodnotu (souhlas) připisují i výroku: *Není třeba číst knihy, na internetu najdu všechno*.

ČTENÁŘSKÉ POSTOJE PUBESCENTA A ŠKOLNÍ LITERÁRNÍ VÝCHOVA

Rozdíl mezi čtenářským sebepojetím pubescentů a tím, jak je coby čtenáře vnímají učitelé literární výchovy, jsme i na této rovině potvrdili diametrálně odlišným rozdělením souhlasných a nesouhlasných hodnocení výroků vztahujících se právě k hodině literární výchovy. Pubescenti většinou nečtou knihy, o kterých se učí v literární výchově (a to ani přesto, že jejich sdělení rozumí). Učit se o spisovatelích a jejich knihách je pro ně nezáživné a školní literární výchova není zajímavá. Dospívající by život spisovatele poznali raději než seznam jeho knih.

Pubescenti mají též pocit, že učitel s nimi málo mluví o přečtených knihách a že je to škoda. Tento závěr koliduje s názorem těch pubescentů, kteří odmítají rozhovor o četbě, proto jej musíme v interpretaci doplnit o další zjištění. Zejména pak o jiný většinový názor dospívajících, že učitel nechápe jejich oblíbené spisovatele a knihy. Je zřejmé, že dospívající by rádi hovořili o jim blízké četbě, nikoli té školou doporučené (viz vysoké hodnocení výroku *Ve škole neslyšíme o našich oblíbených autorech a knihách*). Tím je vysvětlena i motivace připisování vysoké hodnoty těmto výrokům: *Literární výchova baví jen učitele a Knihy, o kterých se učíme, nám nic neříkají*.

Analýzu hodnocení školní literární výchovy prostřednictvím čtenářských postojů pubescentů uzavíráme poukázáním na dva vysoce hodnocené a podle našeho názoru zásadní výroky:

Kdyby se ve škole mluvilo více o tom, co rádi čteme, četli bychom o to více.

Učitel(ka) musí umět pro knihu nadchnout.

Příspěvek byl přednesen na konferenci Ústavu pro českou literaturu AV ČR **Čtenáři a čtenářství v české kultuře 19. a 20. století**, která proběhla 15.–16. 10. 2008.

LITERATURA:

- ČÁP, J. *Vybrané kapitoly z pedagogické psychologie*. Praha: Ústav pro učitelství vzdělávání na UK, 1972. 80 s.
- ČÁP, J., MAREŠ, J. *Psychologie pro učitele*. Praha: Portál, 2001. 656 s. ISBN 80-7178-463-X.
- HOMOLOVÁ, K. Čtenářství pubescenta v jeho subjektivním pohledu. In *Svět výchovy a vzdělávání v reflexi pedagogického výzkumu*. České Budějovice: JČU, 2007. ISBN 978-80-7394-061-4. s. 223–232.
- HOMOLOVÁ, K. Kniha a pubescentní čtenáři. *Knihovnický zpravodaj Vysočina*. Online. Roč. 8, č. 1, 2008a. ISSN 1213-82311. Dostupné na [www: http://kzv.kkvysociny.cz/](http://kzv.kkvysociny.cz/)
- HOMOLOVÁ, K. Konstrukce měrného nástroje pro výzkum dětského čtenářství. In *Aktuální problémy pedagogiky ve výzkumech studentů doktorských studijních programů*. Sborník příspěvků z IV. ročníku studentské vědecké konference konané 11. 12. 2006 na PdF UP v Olomouci. Olomouc: Votobia, 2006. ISBN 80-7220-280-4. s. 145–150.
- HOMOLOVÁ, K. Pubescentní mládež a hodnota čtenářství. In *Mládež a hodnoty 2007*. Sborník z mezinárodní konference konané ve dnech 18. a 19. října 2007 v Olomouci. Olomouc: CMTF UP, 2008b. ISBN 978-80-244-2124-1. s. 57–64.
- HOMOLOVÁ, K. Q-metodologie a sémantický diferenciál v pedagogickém výzkumu dětského čtenářství. In *Současné metodologické přístupy a strategie pedagogického výzkumu*. Sborník příspěvků z XIV. konference ČAPV. (CD-ROM) + Sborník anotací Plzeň: PdF ZČU, 2006b. ISBN 80-7043-483-X. s. 30.
- CHALOUPKA, O. *Rozvoj dětského čtenářství*. Praha: Albatros, 1982. 556 s.
- SMETÁČEK, V., JONÁK, Z., VOZNIČKA, V. Predikční model dětského čtenáře. *Čtenář*, 1985, roč. 37, č. 7 (monotematická příloha).

Digimon – digitalizace a mikrofilmování moravských novin

ZÁCHRANA NOVIN JAKOŽTO HISTORICKÉHO PRAMENE

Ve fondech významných paměťových institucí patří noviny k nejvíce vyhledávaným a půjčovaným položkám. Na zažloutlých stránkách žurnálů z 19. století vyvstává před čtenářem Zweigův „Svět včerejška“, objevuje se před ním nejen oficiální obraz společnosti, tak jak vešly dobové konvence, ale i obraz mimoděk podávaný reklamou, inzeráty, nabídkami, pozvánkami, poděkováními, zkrátka tím, co tvoří každodenní chod běžného života, který nezaregistrujeme ze strohých úředních lester ani odborných pojednání. Tato souhra veřejných i soukromých znaků činí z tisku neobyčejně důležitý historický pramen.

To vše sebou ale nese zvýšené nároky na udržování a zachování těchto nosičů informací v provozuschopném stavu. Proto je jedním z největších problémů současnosti v oblasti zachování kulturního dědictví záchrana novin tištěných od poloviny 19. století až do poloviny století dvacátého. Chemické procesy a jiné degradační faktory (světlo, nadměrná a nevhodná manipulace, zvýšená frekvence používání) způsobují pokles kvality papíru, dochází ke žloutnutí a hnědnutí stránek, k drobení listů apod. Jednou ze základních metod, jak zpomalit degradaci nosičů novinových informací,

je (kromě odkyselování) především ochranné reformátování. Vědecká knihovna v Olomouci (VKOL) patří k těm paměťovým institucím, které se rozhodly vydat cestou vlastního reformátovacího pracoviště.

Konstituování a vybavení takovýchto pracovišť není přirozeně levnou záležitostí, což vyžaduje zapojení se do sítě evropských dotačních titulů. Vedle mediálně známých strukturálních fondů, jež spadají pod Evropskou unii, existují i mimounijní zdroje, především tzv. norské fondy – oficiálně *Finanční mechanismus EHP/Norska*. Na jaře roku 2006 se začala knihovna podrobněji zajímat o tyto fondy a jejich možné využití pro reformátování periodik. Díky nápomoci Městské knihovny v Praze (především by se slušelo poděkovat dr. Z. Kopencové a Mgr. E. Měřinské), která se úspěšně účastnila první výzvy s projektem HISPRÁ – Záchrana historických pragensijních a dalších vzácných dokumentů z fondu Městské knihovny v Praze, jsme se rozhodli zúčastnit se druhé vyhlášené výzvy, jejíž uzávěrka byla stanovena na listopad 2006. První prioritní osa „Uchování evropského kulturního dědictví“ skýtala pro paměťové instituce široké pole využití. Náš projekt byl postaven na mikrofilmování periodik především z 19. století a na výběrové digitalizaci. Periodika určená k reformátování nebyla selektována pouze na základě fyzického stavu, čtenářského zájmu apod., ale taktéž podle jejich významu

z hlediska dějin Moravy. Přiřknutí práva povinného výtisku v roce 1807 znamenalo pro olomouckou knihovnu počátek cesty k největšímu fondu moravik v českých zemích s řadou fundamentálních periodik zemského či regionálního charakteru, ať již v češtině nebo němčině (např. *Die Neue Zeit, Prossnitzer Wochenblatt, Prossnitzer Wochenschrift, Grenzpost*). Hlavní cíle projektu Digimon lze tedy shrnout do čtyř bodů:

- vybudování reformátovacího pracoviště,
- produkce mikrofilmových kopií (580 000 až 600 000) a digitálních kopií (50 000), tedy ochrana fondu,
- zpřístupnění mikrofilmových kopií ve studovně vázaných novin a on-line zpřístupnění digitálních kopií,
- popularizace Vědecké knihovny a jejích fondů, zlepšení badatelského a čtenářského komfortu.

Od podzimu 2006 do jara roku 2008 probíhalo administrativní dolaďování žádosti, překlady apod. a projekt byl nakonec 30. dubna 2008 schválen s celkovým rozpočtem 382 442 euro, přičemž dotace z FM EHP/Norska činí 325 076 euro. Dosavadní harmonogram projektu zahrnoval především rekonstrukci prostor určených pro reformátovací pracoviště a jeho technické vybavení, dále vybavení studoven výpočetní technikou a čtečkami a v neposlední řadě instalaci serveru. Tato fáze byla

ukončena v září 2008. Od posledního kvartálu minulého roku započalo vlastní jádro projektu, tedy mikrofilmování, které od dubna 2009 přešlo z přípravné fáze do stádia rutinního provozu. Během léta 2009 byl taktéž naplněn plán digitalizace a v druhé polovině tohoto roku budou digitalizované tituly (*Die Neue Zeit, Vosa, Wau Wau, Prossnitzer Wochenblatt*) zpřístupněny on-line na webových stránkách VKOL. Celý reformátovací proces může být sekundárně využit i pro jiné evropské projekty, především vzdělávacího charakteru. Vědecká knihovna v Olomouci již takto navázala spolupráci s Univerzitou Palackého na programu „Inovace formy a obsahu výuky studia historie v bakalářském a magisterském stupni VŠ vzdělávání“ financovaném z ESF. Projekt obsahuje ministáže studentů historie Univerzity Palackého v olomoucké knihovně a jejich podíl na činnosti oddělení historických fondů, včetně seznámení s reformátovacími procesy a programy a jejich využitím pro práci historika.

Celý projekt Digimon by měl dospět ke svému cíli v dubnu 2011 a reformátovací pracoviště by mělo dále pokračovat v ochranném mikrofilmování a výběrové digitalizaci tak, aby byl zachráněn celý ohrožený novinový fond a aby se zvýšil badatelský komfort pro čtenáře.

LUBOMÍR NOVOTNÝ > NovotnyLubomir@seznam.cz

Knihovna v Praze – Praha v knihovně

Praha v knihovně – www.prahavknihovne.cz – je unikátní projekt Městské knihovny v Praze (MKP), který se snaží oslovit ty, jež zajímá historie naší metropole.

Digitalizace v MKP

Městská knihovna v Praze se před několika lety rozhodla věnovat se digitalizaci svého knižního fondu ve větší šíři, než jakou nabízejí především finanční mantinely běžně známých a dostupných grantů. Měli jsme štěstí a povedlo se nám vypracovat

vat a obhájit projekt HISPRÁ – Historická pragensia, který je dotovaný z tzv. Norských fondů (viz KOPENCOVÁ, Zuzana. Městská knihovna v Praze: projekt HISPRÁ a Norské fondy, *Čtenář*, č. 3/2008).

V listopadu 2007 jsme zahájili provoz vlastního digitalizačního pracoviště, které je vybaveno, vedle běžného HW a SW, dvěma knižními skenery a softwarem na zpracování obrázků a tvorbu metadat. Zavázali jsme se, že na konci projektu (červen 2010) bude veřejnosti zpřístupněno on-line 350 tisíc stran dokumentů. V současné době (červenec 2009) je zpracováno 260 tisíc stran.

Historické dokumenty a jejich zpřístupnění

Projekt HISPRÁ, který zahájil naši vlastní digitalizaci, je obsahově postaven na třech tematických celcích:

Foto Raatika Vitková

- pragensia,
- teatralia,
- hudebniny.

Většina dokumentů z těchto oblastí určených k digitalizaci je ve špatném fyzickém stavu. Jednak k tomu mají dispozice, např. kvůli kyselému papíru, a také jsou uživatelsky dlouhodobě žádané a oblíbené, a tudíž chátrají díky častému používání. Digitalizace má mimo jiné usnadnit přístup k samotným dokumentům, a tím i jejich ochranu. Nejpoškozenější svazky budou umístěny do klimatizovaného depozitáře a bude upřednostňován přístup k jejich elektronickým verzím.

Převážná část digitalizace pragensijních dokumentů byla zakončena na jaře 2009. Následně se pokračuje se zpracováváním teatrálií, na závěr projektu nás čekají hudebniny. Zpracované elektronické verze jednotlivých knih jsou postupně verifikovány a importovány do Krameria, přes jehož rozhraní jsou knihy primárně zpřístupňovány. Protože převážnou část našich čtenářů tvoří laická veřejnost, rozhodli jsme se zpracované knihy nabízet přes internet alternativní přívětivější formou, a proto vznikla výše uvedená webová stránka projektu Praha v knihovně: www.prahavknihovne.cz.

Cíle webu Praha v knihovně

Speciální webová stránka propagující výsledky projektu HISPRA je jedním z povinných výstupů schválených finančním donátorem – Norskými fondy. Pro spolupráci nad koncepcí a pro její samotnou tvorbu jsme oslovili firmu Inspiro Solutions, která pro knihovnu vytvořila komunitní web pro mladé *Knihovna for you* – K4U.

Jako hlavní cíle nového webu jsme stanovili:

- nabízet knihy týkající se Prahy v elektronické podobě,
- informovat o akcích a novinkách knihovny týkajících se Prahy,
- motivovat k dalším návštěvám této stránky a dalších projektů knihovny.

Definování cílové skupiny uživatelů nebylo zcela snadné, nakonec jsme zvolili tyto charakteristiky:

- studenti středních a vysokých škol humanitního zaměření,
- zájemci o historii Prahy,
- lidé zájemající se o město, ve kterém žijí.

Web byl poprvé prezentován a spuštěn v rámci *Pražské muzejní noci* 20. června 2009. Od té doby prochází stále různými úpravami tak, aby mohl být od začátku nového školního roku systematicky propagován. Předpokládáme, že stanovíme různé měřitelné kvóty např. pro jeho návštěvnost. V současné době tento údaj odvozujeme z výsledků *Google Analytics*, které používáme pro rozhraní Krameria (<http://kramerius-mlp.cz/kramerius>) a které dokládají, že Kramerius je přes web Praha v knihovně zobrazen průměrně 20–30x denně.

Co najdete na webu Praha v knihovně

Jak bylo již řečeno, web je alternativou k vyhledávání a prohlížení elektronických verzí zdigitalizova-

ných knih, v současné době převážně pragensijních. Zhruba dvě třetiny dostupných titulů jsou z hlediska autorských práv volné, a tudíž je opravdu možné prohlížet si je přes internet odkudkoliv.

Knihy lze na webu vyhledávat několika způsoby:

- zadáním jména autora nebo názvu knihy,
- zadáním názvu místa v Praze, které mě zajímá,
- nebo vyhledáním tohoto místa na interaktivním plánu Prahy založeném na Google Maps.

Vyhledávání podle míst, ať textově nebo na plánu Prahy, je možné díky využívání místopisných deskriptorů v našem katalogu.

Databáze vrací na dotaz vždy výpis všech odpovídajících knih, na prvním místě jsou řazeny ty zdigitalizované a volně dostupné pro prohlížení, následují knihy autorsky chráněné a knihy dostupné pouze ve fyzické podobě.

Kromě asi tisícovky pragensijních titulů je zde dostupný seznam odkazů na stránky o historii jednotlivých městských částí, případně na pražská školní periodika. V sekci *Pro školy* nabízí knihovna školám program, jak tuto digitální knihovnu využít ve výuce studentů středních škol v rámci několika předmětů.

Budoucnost webu Praha v knihovně

Na podzim letošního roku budeme o projektu informovat především pražské střední školy. Chceme jim nabídnout ucelený program, který přiblíží digitalizaci a její význam, a podpoří tak využívání zajímavých ale opomíjených, a bez digitalizace často i špatně dostupných, dokumentů. Nabídka je postavená na zkušenostech ze spolupráce se studenty Soukromého reálného gymnázia Přírodní škola. Ti během jara 2009 absolvovali několik exkurzí v knihovně zaměřených na digitalizaci a na základě svých poznatků a zkušeností zpracovali několik kolektivních seminárních prací, které vycházely z dokumentů dostupných přes systém Kramerius. Připomínky studentů rovněž ovlivnily podobu webu. Chceme, aby stránky *Praha v knihovně* byly plnohodnotným doplňkem Krameria a pohodlným vstupem do naší databáze digitalizovaných knih. Zaměřit se chceme především na středoškolské studenty: budeme nabízet různé typy soutěží, kvízů a tipy na knihy, které budou odkazovat na digitalizované tituly. Jednoduše se budeme snažit o to, aby web neustrnul a nabízel stále něco nového.

EVA MĚŘÍNSKÁ > merinske@mlp.cz

DO ČÍSLA přispěli

- **Mgr. Rozálie Cenigová** – Slovenská pedagogická knižnica, Bratislava
- **PhDr. Jaroslav Císař** – Vydavatelství Grand Princ v Praze
- **PhDr. Kateřina Homolová, Ph.D.** – Pedagogická fakulta Ostravské univerzity v Ostravě
- **PhDr. Jiřina Kádnerová** – Středočeská vědecká knihovna v Kladně
- **Mgr. Alžběta Kolumpeková** – Český helsinský výbor v Praze
- **Mgr. Petra Koutná** – Koutná & Slušná, advokátní kancelář v.o.s., Praha
- **Mgr. Eva Měřinská** – Městská knihovna v Praze
- **Mgr. Lubomír Novotný** – Vědecká knihovna v Olomouci
- **Mgr. Richard Olehla** – publicista, překladatel, amerikanista
- **Bc. Lucie Poskierová** – Univerzitní knihovna OU v Ostravě

Knihovna Václava Havla – poslání a cíle

Úvod

Následující příspěvek je stručným výtahem z diplomové práce *Knihovna Václava Havla*, která byla obhájena v akademickém roce 2007 až 2008 na Ústavu informačních studií a knihovnictví Filozofické fakulty UK (ÚISK FF UK). Některé skutečnosti související s činností Knihovny Václava Havla se vztahují k období říjen 2007 – červen 2008, kdy byly shromažďovány a vyhodnocovány informace pro diplomovou práci. Fakta byla z valné většiny získána od pracovníků knihovny prostřednictvím rozhovorů a je mou milou povinností jim na tomto místě poděkovat za trpělivou spolupráci, a to zejména Mgr. Pavlu Petránkovi, Mgr. Radce Neumannové a Mgr. Zuzaně Strakové.

Vznik a poslání Knihovny Václava Havla

Knihovna Václava Havla (dále jen knihovna) je specializovanou knihovnou, jež byla založena 26. července 2004 v Praze jako obecně prospěšná společnost (o. p. s.). Myšlenka vzniku knihovny, jež ponese odkaz Václava Havla, vzešla od Dagmar Havlové. Ta se nechala inspirovat tradicí ze Spojených států, kde má každý státník končící svůj prezidentský mandát povinnost založit osobní knihovnu, která bude svědectvím o jeho politické činnosti a době, v níž působil. Kromě Dagmar Havlové se na založení knihovny podílel Miroslav Petrusek, známý profesor sociologie, a Karel Schwarzenberg, bývalý ministr zahraničních věcí ČR.

Posláním knihovny je shromažďovat, uchovávat a zpřístupňovat tvorbu Václava Havla. Cílem je vybudovat funkční hybridní knihovnu, která poskytne veřejnosti zázemí pro studium a seznámení se s dokumenty, jež nesou odkaz Havlovy činnosti. Prostřednictvím jeho díla chce knihovna představit české a mezinárodní veřejnosti Václava Havla jako spisovatele, dramatika a politika, zasadit Havlovu tvorbu do dobových souvislostí a nabídnout veřejnosti možnost studovat materiály dokumen-

tující Havlovy postoje, názory a analýzy z období 50.–60. let dvacátého století, disentu nebo prezidentského působení.

Od založení knihovny byla její činnost velmi různorodá a zaměřovala se zejména na organizaci kulturních akcí. Zpočátku se knihovna potýkala s existenčními problémy, které se projevily zejména nedostatkem finančních zdrojů a nejednotnou představou o realizaci samotné knihovny, v níž se Václav Havel neshodoval se členy správní rady. K dalším problematickým aspektům patřila také absence optimálních prostor, v nichž by knihovna mohla sídlit. Tato situace se změnila v průběhu roku 2007 a 2008, kdy knihovna našla vhodné zázemí v ulici Kateřinská 18 na Praze 2 a stanovila jasnou koncepci svého působení.

Profil knihovního fondu

Knihovna se zaměřuje na materiály, jejichž autorem je Václav Havel, na dokumenty pojednávající o Václavu Havlovi a na materiály, které se bezprostředně týkají jeho osoby či aktivit. Knihovní fond lze rozdělit na dvě části. První část je tvořena knižním fondem a druhá tzv. sbírkou speciálních dokumentů. Sbírkou speciálních dokumentů lze považovat za archiválie, neboť se skládá z rozmanitých typů materiálů. Jedná se o rukopisy, korespondenci, strojopisy, samizdaty, fotografie, plakáty, magnetofonové pásky aj. Sbíрка zahrnuje jak tvorbu *předrevoluční* – např. divadelní hry, prohlášení Charty 77, dopisy z vězení, kopie policejních výslechů, tak i *porevoluční*, jež je dokumentována různými esey, proslovů, audiozáznamy nebo videozáznamy z období Havlova prezidentství. Z valné většiny se jedná o dosud nepublikované dokumenty a lze je označit za stěžejní jádro knihovny.

Zmíněné materiály nebyly v říjnu 2007 knihovnou zpracovány a z větší části nebyly dokonce v knihovně ani umístěny. Fond knihovny se nacházel ve třech dalších institucích, k nimž patří *Památník národního písemnictví*, kde jsou

umístěny kopie dokumentů souvisejících s prezidentským obdobím Václava Havla, *Ústav pro českou literaturu AV ČR*, který uchovává překlady Havlových děl a *Divadelní ústav*, kde jsou uloženy dokumenty související s Havlovou dramatickou tvorbou. Do kategorie institucí, které spravují Havlovy dokumenty, je možné zahrnout též *Archiv Kanceláře prezidenta republiky*, kde se uchovávají materiály spojené s činností prezidentů. K důvodům, proč je fond uložen ve zmíněných institucích, patří skutečnost, že v roce 2003, kdy Havel ukončil svůj prezidentský mandát, neexistovala Knihovna Václava Havla, a proto bylo potřeba nalézt vhodné prostory pro umístění rozsáhlého množství dokumentů z Pražského hradu, o něž by bylo profesionálně postaráno. K dokumentům, které nejsou dosud uloženy ve fondu knihovny, je nutné připočítat také další neodhadnutelné množství zdrojů, které jsou nyní ve vlastnictví soukromých osob. Knihovna tyto osoby oslovuje, aby od nich materiály získala, nebo vyjednávala podmínky pro jejich získání. Dostupné možnosti jsou v podobě daru nebo pořízením papírové a digitální kopie. Knihovna si neklade za cíl vlastnit originály všech dokumentů souvisejících s Václavem Havlem. Záměr je spíše takový, aby obsáhla alespoň kopie a případně aby zajistila podmínky přístupu k originálům. Soukromé osoby jsou kontaktovány výhradně na základě doporučení Václava Havla.

Služby poskytované knihovnou

Kromě tradičních knihovnických služeb, k nimž patří služby výpůjční, rešeršní, reprografické a propagační, byly pro knihovnu specifikovány služby typu Document Delivery Service, které jsou v současné době rozšiřujícím se typem knihovnických služeb, jež je charakteristický pro hybridní knihovny, jakou Knihovna Václava Havla bezesporu je. Jelikož se v knihovně budou vyskytovat dokumenty v elektronické podobě, zejména díky tomu, že se předpokládá digitalizace fondu speciálních dokumentů, lze do jejích služeb zahrnout elektronické dodávání dokumentů (EDD). Další stěžejní službou, kterou je třeba vyzdvihnout, je činnost vzdělávací a osvětová, s níž knihovna již započala v podobě realizace kulturních programů. Uvedený přehled může sloužit jako

inspirace, neboť v této oblasti se knihovně nabízí široké pole uplatnění.

Knihovna shromažďuje materiály související s významnou osobností, jež se zasadila o mnohé změny, jimiž česká společnost prošla. Z toho důvodu se domnívám, že je Knihovna Václava Havla optimální institucí pro realizaci vzdělávacích aktivit pro děti a mládež, které přispějí k rozvoji obecné znalosti o naší nedávné minulosti. Na základě průzkumů (např. dokumentární film režiséra Ivana Pokorného *Recidiva moci*, odvysílaný Českou televizí dne 29. 5. 2008)¹ lze konstatovat, že kritické momenty z československých soudobých dějin, jakým byly např. únor 1948, politické procesy v 50. letech, okupace v roce 1968, následná normalizace aj., nejsou na základních a středních školách odpovídajícím způsobem vyučovány, případně s touto látkou nejsou žáci z nedostatku času v některých případech ani seznamováni. V dokumentárním filmu bylo také potvrzeno, že výuka dějepisu na některých školách často končí 2. světovou válkou, z čehož vyplývá, že povědomí mládeže o zmíněných dějinných souvislostech je v mnoha případech nedostatečné. Tato problematika též souvisí se stavem české společnosti, která stále hledá způsoby, jak se vyrovnat s odkazem čtyřicetileté totalitní minulosti.

V pořadu též zaznělo, že mládež není příliš vybízena k tomu, aby o nedávné minulosti přemýšlela nebo o ní diskutovala. V této souvislosti níže uvádím příklady návrhů programů pro děti a mládež, které by knihovna mohla pravidelně organizovat.

Návrhy programů pro mládež

Knihovna má v současné době některé jmenované či obdobné aktivity ve svém programu již zahrnuté – <http://www.vaclavhavel-knihovna.org/cs/obsah/o-knihovne/aktivity/> (pozn. red.).

Tematické besedy

Jednou z možností je organizace tematických besed zaměřených na životní etapy Václava Havla. Besedy by bylo možné rozdělit na pět úseků jeho života, které jsou představeny v rámci expozice *Václav Havel – český mýtus*. Besed by se mohli účastnit Havlovi spolupra-

covníci, přátelé či souputníci, kteří s ním jednolitě životní úseky sdíleli. Cílem by bylo sdělit a představit mladé generaci projevy a odrazy totality v lidském životě. Besedy jsou určeny pro žáky základních škol (2. stupeň) a studenty středních škol.

Ústně více pro školy

Ve spojitosti s veřejným čtením² lze uspořádat cyklus *Ústně více* pro školy, který se zaměří na studenty středních škol, neboť prostřednictvím textů, které jsou v rámci cyklu předčítány, se zrcadlí nedávná minulost, jež skrze tyto texty nabírá na autentičnosti. Cyklus nazvaný *Ústně více* pro školy by bylo vhodné realizovat ve spolupráci se studenty hereckých konzervatoří, kteří texty zprostředkují (texty *Ústně více* pro veřejnost jsou předčítány herci).

Zážitkové programy

Programy pro mládež, které by bylo možné realizovat formou zážitkové hry, v níž si děti mohou vyzkoušet, jak by se chovaly nebo jak by se rozhodovaly, pokud by se ocitly v některých kritických situacích, v nichž se ocitali občané Československa před rokem 1989. Například spolupráce s StB, podpis Charty 77, ale také setkávání se s potlačováním lidských práv, jako je omezování svobody pohybu a svobody slova. Zážitková hra tohoto typu nejen prohloubí znalosti historie, ale zároveň se studenti budou moci dozvědět více o sobě samých. Zážitkové hry lze tematicky rozdělit. Pro jejich realizaci se volí pobyt v přírodě a rozdělení aktivity do několika dní.

Cena knihovny Václava Havla

Příkladem spolupráce se základními a středními školami, která se zaměří na rozvoj literární tvorby mládeže, je Cena knihovny Václava Havla. Knihovna by mohla každoročně vyhlásit soutěž o nejlepší studentské literární dílo, které se tematicky dotkne tvorby Václava Havla.

Realizace výše uvedených programů a projektů, při nichž se budou setkávat mládež a odborníci, naplní Havlovu představu o knihovně jako místu setkávání a dialogu. Jedná se o příklady aktivit, jejichž prostřednictvím může knihovna realizovat jedno ze svých poslání –

skrze život a dílo Václava Havla představit boj s totalitní mocí a předávat odkaz smysluplnosti boje za lidská práva a svobodu, které na našem území nebyly vždy samozřejmostí.

Jaké jsou postoje a názory veřejnosti na knihovnu Václava Havla?

Knihovna je svým typem ojedinělou institucí v České republice. Ačkoliv byla založena již v roce 2004, její podoba stále vzniká. Na tomto základě bylo provedeno dotazníkové šetření mezi odbornou a laickou veřejností s cílem zjistit postoje a názory na knihovnu a zároveň získat přehled o jejich potencionálních uživateli, neboť analýza uživatelů knihovny dosud nebyla provedena. Pro průzkum byly použity metody strukturovaného rozhovoru a dotazníkového šetření. Průzkum probíhal v časovém období listopad 2007 – leden 2008.

Z šetření bohužel **nevyplývaly konkrétní podněty pro práci knihovny**, což je zřejmě zapříčiněno tím, že v době realizace šetření nebyla definována nabídka jejich služeb.

V průběhu listopadu 2007 byl zahájen tzv. předvýzkum, který byl realizován formou strukturovaného rozhovoru. První oslovenou skupinou byli studenti Univerzity Karlovy, kteří studují obory různého zaměření. Celkem bylo osloveno 20 studentů ve věku mezi 20 a 30 lety. Důvodem pro volbu této cílové skupiny byl předpoklad, že hlavními uživateli knihovny budou právě studenti. Metoda rozhovoru byla zvolena zejména proto, že knihovna v roce 2007 stále nebyla otevřena pro veřejnost a nebyl vytvořen kompletní soupis a přesný profil knihovního fondu, s nímž by se veřejnost mohla seznámit. Forma rozhovoru umožňovala zodpovědět případné dotazy studentů, díky nimž mohli upřesnit své odpovědi a bylo možné jim položit doplňující otázky.

Strukturovaný rozhovor se skládal z následujících otázek:

1. *Slyšel(a) jste o/znáte Knihovnu Václava Havla?*
2. *Uvedte prosím, jaký význam přikládáte založení Knihovny Václava Havla?*

Respondenti vybírali ze škály:

a – taková knihovna je velmi přínosná;

b – knihovně nepřikládám velký význam, ale akceptuji ji;

c – založení knihovny nemá žádný význam.

3. *Uvažujete o tom, že Knihovnu Václava Havla navštívíte?*

Pokud ano, proč/za jakým účelem?

Pokud ne, proč/z jakého důvodu?

4. *Domníváte se, že by se v České republice měla založit tradice prezidentských knihoven (podobně jako je tomu např. v USA)?*

Na základě předvýzkumu byl sestaven dotazník určený pro odbornou veřejnost, který obsahoval shodné otázky doplněné pouze o možnosti výběru z variant *ano, ne, nevím*. Třetí otázka obsahovala širší nabídku možných odpovědí. U kladné varianty byly uvedeny odpovědi: a) *z profesního hlediska*, b) *ze zvědavosti*, c) *ze zájmu o kulturní akce*, d) *za účelem získávání více informací o činnosti Václava Havla nebo knihovny*. U záporné odpovědi byly uvedeny varianty: a) *knihovna mne z profesního hlediska neoslovila*, b) *informace o Havlovi lze najít i jinde*, c) *nenapadá mne důvod, proč knihovnu navštívit*. Osloveno bylo 46 odborných knihoven sídlících převážně v Praze. Návratnost byla 25 vyplněných dotazníků.

VYHODNOCENÍ

Studenti

Povědomí studentů o knihovně lze hodnotit kladně, neboť 75 % dotázaných uvedlo, že knihovnu znají nebo o ní slyšeli. Význam založení knihovny a její působení ohodnotilo 70 % studentů jako přínosné; 30 % oslovených ji za přínosnou nepovažuje, ale jsou ochotni ji akceptovat. Žádný z respondentů nevedl, že založení knihovny nemá žádný smysl.

Většina studentů (65 %) uvedla, že mají zájem knihovnu navštívit. Mezi důvody převažuje zejména zvědavost, ale též zájem o díla Václava Havla. Studenti mají v úmyslu knihovnu navštívit také z důvodu kulturních akcí, které organizuje. Studenti, kteří neplánují knihovnu navštívit, uváděli, že informace o Václavu Havlovi lze najít i v jiných knihovnách nebo že je Havlova díla neoslovují.

Poslední otázka, týkající se založení tradice prezidentských knihoven v ČR, vzbudila nej-

více ohlasu a zamyšlení – 55 % studentů odpovědělo kladně. Nejčastěji dodávali, že *záleží na osobnosti prezidenta* (toto doplnění se vyskytuje i u záporných odpovědí). U Havla to často vnímali jako nepochybné. Výhrady se týkaly skutečnosti, *zda je oprávněné zakládat knihovnu z titulu prezidenta*. Námitky se také týkaly faktu, *zda má daný prezident co odkázat*. K dalším poznámkám patřilo, že *zakládání prezidentských knihoven může být zajímavým srovnáním činnosti prezidentů*.

U záporných odpovědí (25 %) převládal názor související s osobností prezidenta, např. *knihovnu by měli mít pouze prezident, kteří se výrazně zapíší do našich dějin*.

U 20 % studentů byl zaznamenán nevyjasněný názor, ale převládalo mínění, že *záleží na osobnosti prezidenta*.

Odborná veřejnost

Povědomí knihovníků o Knihovně Václava Havla je vysoké. Na první otázku, *zda znají nebo slyšeli o knihovně*, odpovědělo kladně 76 % dotázaných.

Knihovnu hodnotilo 52 % respondentů jako velmi přínosnou, 48 % pak knihovně nepřikládá velký význam, ale jsou ochotni ji akceptovat.

Většina zástupců odborné veřejnosti plánuje knihovnu navštívit, jednalo se o 68 % dotázaných. Z nabídnutých možností respondenti nejčastěji volili profesní důvody, zmiňovali navázání spolupráce. Dále uváděli zvědavost a skutečnost, že mají zájem získat více informací o činnosti knihovny i o aktivitách Václava Havla. Zájem mají též o kulturní akce. U záporných odpovědí (20 %) byl zmíněn důvod, že knihovna dotázané z profesního hlediska neoslovila.

U závěrečné otázky, která se zabývala založením tradice prezidentských knihoven v Čechách, většina respondentů nezaujala rozhodné stanovisko a převládal názor *nevím*. Takto odpovědělo 38 % dotázaných. K častým poznámkám patřilo, že *záleží na osobnosti prezidenta*. V případě Václava Havla spatřují u takové knihovny přínos, avšak *o nutnosti zakládat knihovny jiných prezidentů pochybují*. Kladně se vyjádřilo 35 % respondentů, kteří v této tradici spatřují význam *pro hlubší poznání dějinných souvislostí*. Záporně odpovědělo 27 % dotázaných, u nichž se vyskytla poznámka,

že ne každý prezident dosáhne takového národního a nadnárodního významu. Většina dotázaných se shoduje, že u Havla se jedná o přínos.

Z dotazníkového šetření vyplývá, že uživatelé knihovny budou nejen studenti, ale i odborná veřejnost. Z uvedeného šetření je patrné, že o činnosti a aktivitách knihovny byla veřejnost málo informována a má zájem zejména o pořádané kulturní akce.

Závěr

Knihovna Václava Havla byla založena na základě inspirace americkými prezidentskými knihovnami. Je možné ji vnímat jako prezidentskou, avšak s ohledem na české prostředí ji tak zcela označit nelze, neboť zde tradice zakládání knihoven tohoto typu téměř chybí. Knihovna je spíše přijímána jako specializovaná knihovna, a to vzhledem k tomu, že je tento typ knihovny u nás běžný a nevyvolává mezi veřejností napětí, jako je tomu při označení prezidentská knihovna.

Lze se domnívat, že Knihovna Václava Havla má před sebou nelehký úkol uhájit své místo ve společnosti. O tom, že se jedná o nesnadný zámeř, nás přesvědčuje od samého vzniku, kdy se potýkala s nedostatkem finančních zdrojů i nejednoznačností svého poslání a působení. Knihovna je dnes známá svými kulturními

a společenskými aktivitami, neboť organizuje např. veřejná čtení nebo stálou expozici *Václav Havel – český mýtus*. Přetrvávajícím úkolem knihovny je zpřístupnit veřejnosti svůj fond, nabídnout uživatelům zázemí pro studium dokumentů – Havlových děl a souvisejících materiálů o jeho osobě a činnosti.

Václav Havel: „Slovo o Knihovně Václava Havla“ Praha 11. 9. 2006

„Téměř šedesát let něco píšete, ať už hry, eseje, projevy či písemné návrhy a směrnice, dík čemuž – jakož samozřejmě i dík povaze mé veřejné přítomnosti – je má cesta životem vroubená pěknou řádkou nejrůznějších textů či dokumentů. Jak z mého pera, tak z pera četných pozorovatelů, analytiků a kritiků mého počínání. To všechno má svůj význam a je zajímavé především a hlavně jako svědectví o nedávných dějinách, o povaze totalitního systému, o boji proti němu a o těžkostech společenské transformace po jeho kolapsu. Tyto archiválie jsou ovšem rozptýleny na nejrůznějších místech, vlastní je mnoho jednotlivců i institucí. Komplettní přehled nemá nikdo. Je to škoda. Leccos by možná bylo jasnější, kdyby tyto archiválie byly zpřehledněny a v nějaké podobě přístupny badatelům i veřejnosti...“

ALŽBĚTA KOLUMPEKOVÁ

> alzbeta.kolumpekova@gmail.cz

ODKAZY:

- 1 Jedná se o dokumentární film zaměřený na to, jak vnímá dnešní mládež komunismus a jaké má znalosti o době před rokem 1989. V rámci dokumentu byl proveden průzkum mezi studenty středních škol. Studentům byly položeny otázky zaměřené např. na znalost termínů: politické procesy, političtí vězni, normalizace, lidové milice. Ve valné většině studenti tyto termíny neznali nebo je spojovali s jinými dějinnými událostmi.
- 2 Pod názvem *Ústně více* byly realizovány tematické celky, v jejichž rámci byla předčítána Havlova tvorba z daného období: např. raná tvorba, disent apod. Akce byly pořádány v Městské knihovně v Praze.
- 3 HAVEL, Václav. *Slovo o knihovně Václava Havla* [online]. 2006. Praha: Knihovna Václava Havla, 2007 [cit. 2008-03-02]. Dostupný z www.vaclavhavel-knihovna.org/cs/obsah/o-knihovne/.

ČTENÁŘ informuje

Masarykovu veřejnou knihovnu Vsetín je možné od října nalézt také na Facebooku. Fandit své knihovně v tomto prostředí je velmi snadné, pohodlné a výhodné. Facebook zažívá velký rozvoj a stává se středem zájmu mnoha organizací. Vsetínská knihovna tak následuje celosvětový trend spočívající v připojování knihoven k této sociální síti. Svou prezentaci chce oslovit široké spektrum zájemců a stát se atraktivnější také pro mladší věkové kategorie uživatelů. Vedle webových stránek tak můžete získávat novinky z knihovny přímo na vaši „zeď“, ale můžete s knihovnou také komunikovat, komentovat její zprávy, fotky, odkazy apod. Čekají vás i soutěže a další zajímavosti z knihovny.

ob, kj

NA NÁVŠTĚVĚ V KNIHOVNÁCH SPOLKOVÉ ZEMĚ PORÝNÍ-FALC

Před několika lety uzavřel Středočeský kraj partnerskou smlouvu s německou spolkovou zemí Porýní-Falc a na jeho pozvání navštívila Českou republiku a Středočeskou vědeckou knihovnu v Kladně oficiální delegace z této země.

Na podzim roku 2008 zástupci Landes Bibliothekszentrum v Koblenz (ředitel se dvěma svými zástupkyněmi) byli hosty Středočeské vědecké knihovny, reciproční návštěva se uskutečnila v dubnu letošního roku. Jejím cílem bylo seznámení se s knihovnou v Koblenz a slavnostní podpis smlouvy o spolupráci obou knihoven.

Landes Bibliothekszentrum Rheinland-Pfalz (dále LBZ – Centrum knihoven spolkové země Porýní-Falc) se ustavilo v roce 2004 sloučením pěti původně samostatných knihoven s rozdílnými funkcemi. Jsou to: Rheinische Landesbibliothek v Koblenz, Büchereinstelle Koblenz (kooperační a metodické centrum spolupráce knihoven), Büchereinstelle Neustadt, Bibliotheka Bipontina Zweibrücken a Pfälzische Landesbibliothek v Speyeru.

Spojení knihoven bylo dobrovolné. V průběhu let se zdařilo sjednotit organizační strukturu, avšak knihovny zůstávají relativně samostatnými útvary. Všechny používají stejný automatizovaný knihovní systém a uživatel v kterékoli z nich má právo vyžádat si dokument z jejich fondů a do dvou dnů je jeho požadavek vyřízen (dokumenty jsou převáženy v kontejnerech, knihovny využívají i služeb pošty).

V číselných ukazatelích (jsou čerpána z Výroční zprávy za rok 2007) má toto společenství téměř 2 400 000 knih, více než 16 500 map, 119 000 notových materiálů, 141 000 analogových médií, 18 500 audiovizuálních médií, 118 000 mikrofišů, 14 649 rukopisů. Více než 7000 svazků je digitalizováno. Knihovny registrují 31 086 uživatelů, kteří uskutečnili 189 134 návštěv a půjčili si 876 920 dokumentů.

Měli jsme možnost seznámit se s knihovnami sídlícími v městě Koblenz na adrese Bahnhofplatz 14. Budova (původně hlavní pošta) je v těsné blízkosti hlavního vlakového nádraží, jeden trakt tvoří prostory pro uživatele (přízemí a část 1. patra),

v další části jsou kanceláře pracovníků a přednášková a výstavní místnost pro odbornou, uživatelskou a laickou veřejnost. Druhý dvoupatrový trakt jsou sklady vybavené standardními regály bez přirozeného světla; rezerva ve skladech je plánována přibližně na 30 let.

RODINNÝM STŘÍBREM JSOU BEDEKRY

Knihovna určená odborné veřejnosti (kromě ní je ve městě ještě Stadtbibliothek – městská knihovna) má téměř 1 500 000 knih (z toho je asi 300 000 umístěno ve volném výběru). Nejstarší jsou dokumenty ze 16. století, většinu ale tvoří moderní fondy. (Knihovnou s historickými fondy je především Bibliotheca Bipontina ve Zweibrückenu.)

V knihovně je registrováno kolem 9000 aktivních uživatelů, meziknihovní služby využívá asi 140 knihoven. V půjčovně byla v době naší návštěvy výstava nejnovějších zajímavých povinných výtisků. Otevírací doba je v pondělí až pátek od 9 do 19 hodin, v sobotu od 9 do 13 hodin.

Ve zvláštním skladu jsou uchovány staré tisky. „Rodinným stříbrem“ jsou tisky z 19. století vydané nakladatelstvím Baedeker v městě Koblenz. Toto nakladatelství koupil v roce 1827 Karl Baedeker a poté se specializovalo jen na turistickou literaturu a mapy. Pod stejným názvem a se stejným vydavatelským profilem přesídlilo v roce 1873 do Lipska, dnes působí v Ostfildernu u Stuttgartu. Je to nejstarší vydavatelství turistických průvodců

Jiřina Kádnerová a Helmut Frühauf (ředitel LBZ Koblenz) při podpisu smlouvy

Sídlo knihovny (Landes Bibliothekszentrum v Koblenz)

Foto Jiří Míka

(i vydavatelství Klubu československých turistů do roku 1938 vydávalo tisky ve stejné úpravě a formátu: červené plátěné desky, speciální složení vložených map, území popisované podle železničních tratí). V knihovně mají asi 80 titulů vydaných tímto vydavatelem z doby, kdy sídlil v Koblenz a pietně opatrují dvě křesla původního majitele a zakladatele. Jedním z nejstarších titulů je průvodce *Od Mohuče do Kolína*. Chybějící tituly nakladatelství jsou doplňovány sporadicky a obtížně: vyskytují se na trhu jen zřídka, navíc ceny v antikvariátech a aukčních síních jsou pro knihovnu málo dostupné.

Procházeli jsme dvěma patry skladů s pevnými regály. Knihovna má roční přírůstek kolem 10 000 knih a 3600 titulů časopisů (většinou povinné výstisky). Pokud budou přibývat stejným tempem, mají – jak už jsem zmínila – zásobu volných regálů asi na 30 let.

Zajímavá byla návštěva dobře vybavené knihařské dílny, kam mj. přicházejí exkurze (především studující mládež). Tady se seznamují s ruční vazbou knih, s knihařskými pomůckami, typy papírů a knihařského plátna, k výuce slouží i nápaditá výstavka.

KOORDINAČNÍ CENTRUM S ŠIROKÝM ZÁBĚREM

Seznámili jsme se i s posláním a rozsahem činností Büchereistelle Koblenz (dále jen BK). Büchereistelle je metodickým a koordinačním centrem knihoven obcí, škol a církví v zemi Porýní–Falc, kde žije asi 4 000 000 obyvatel v 1300 obcích – ve 370 z nich je knihovna. Kromě toho je v této spolkové zemi asi 2000 školních a 400 církevních knihoven.

V knihovně specializované na spolupráci se všemi knihovnami spolkové země je zaměstnáno 16 pracovníků, knihovní fond čítá přes 80 000 knihovních jednotek.

BK spolupracuje se 130 knihovnami v malých obcích (většinou s počtem obyvatel kolem 200, v nichž jsou dobrovolní knihovníci) a 450 školními knihovnami. Knihovny v obcích převádějí finanční prostředky do BK, která za ně zařizuje nákup a zpracování knih (včetně technického vybavení – používají např. fólii NESCHEN, kterou českým knihovnám nabízí firma Ceiba Praha). Také vybavení knižními a katalogizačními lístky zajišťuje BK. Knihovny si samy hradí pouze dopravu knih.

Pracovníci BK zajišťují mj. akvizici a zpracování knih (čtyři osoby), vzdělávací akce (asi 50 ročně) a vydávání odborných časopisů. Jejich pracovní náplně jsou specializované podle obsluhovaných oblastí a oborů činnosti.

Jako příklady je možné uvést:

- komunikace s knihovnami oblasti Trevíru a výuka znalostí SW a grafického designu knihoven celé spolkové země;
- komunikace s knihovnami oblasti Koblenz a výuka zpracování dokumentů pro všechny knihovny;
- školní knihovny země Porýní–Falc a zajišťování zpracování souborů knih pro tyto knihovny.

Spolupráce s knihovnami je velmi intenzivní a systematická, pracovníci vyjíždějí na „metodické a koordinační“ cesty téměř denně.

KB klade velký důraz na vlastní propagaci nejen mezi odbornou a laickou veřejností, ale především mezi politiky. Pro uživatele jsou pravidelně vydávány drobné informační letáky (např. Die Rheinische Landesbibliothek se představuje, Bibliografie Porýní–Falc na internetu, Naše úloha pro žáky, Portál digitalizace – www.dilibri.de aj.). Každoročně je vydáván titul *Vzdělávání* (kalendářní nabídka placených vzdělávacích akcí s podrobnými konkrétními údaji). Čtyřikrát ročně je vydáván časopis pro odbornou veřejnost a politiky *Bibliotheken heute*; titul *Bibliotheken info-compact* je vydáván třikrát ročně a je určen především starostům obcí.

Zpravodaj na internetu určený odborné veřejnosti (desetkrát ročně) je rozepisován na 500 adres. Nepravidelně jsou vydávány soupisy fondů, například *Soupisy rukopisů a vzácných tisků* (v několika částech). Tento typ publikací je za úhradu.

SMLOUVA O SPOLUPRÁCI A JEJÍ NAPLNĚNÍ

Slavnostním aktem byl podpis Smlouvy o spolupráci mezi Středočeskou vědeckou knihovnou v Kladně a Landesbibliothekszentrum Rheinland–Pfalz za účasti státního sekretáře pro kulturu země Porýní–Falc prof. Dr. Hofmann-Göttiga z Ministerstva školství, mládeže a kultury v Mohuči.

Závěr návštěvy byl věnován otázkám spolupráce pro nejbližší období i hledání styčných témat včetně společné historie.

Pro rok 2009 a 2010 bylo dohodnuto:

- zapůjčení německé verze výstavy *Život a doba Karla Čapka* (připravená Památkem Karla Čapka ve Strži ve Staré Huti u Dobříše; doplněná knihami Karla Čapka a o něm z fondu SVK v Kladně) do LBZ včetně přednášky člena Společnosti Karla Čapka;
- zapůjčení výstavy *Údolím Rýnu* ze sbírek LBZ Koblenz do SVK v Kladně;
- vzájemné zaslání odborných časopisů vydávaných oběma institucemi;
- zpracování série příspěvků o činnosti knihovny, historii, vlastivědě a osobnostech regionu pro odborný časopis druhé strany;
- výměnu titulů knih (knihovny si navzájem vymění návrhy a představy a poskytnou informace o titulech knižního trhu);
- návštěvu delegace LBZ Koblenz v roce 2010 (Kladno a Středočeský kraj).

Pohádkoterapie a její aplikace

Než začneme provádět terapii pohádkou v dětském oddělení knihovny, měli bychom si definovat profesi biblioterapeuta-knihovníka. Podle České terminologické databáze knihovnictví a informační vědy je to „odborný pracovník využívající procesu čtení jako pomocného prostředku při působení na uživatele, kteří se vyrovnávají s osobními emocionálními, mentálními a sociálními problémy.“

Biblioterapeut-knihovník musí mít určité vlastnosti, které tvoří důležitou část v jeho vývoji. Měl by být vnitřně stabilní, odolný proti psychickému zatížení, měl by se umět vcítit do druhé osoby a zajímat se o mezilidské vztahy. Úspěch terapie může záviset na tom, jak klient nazírá na terapeuta. Biblioterapeut-knihovník má být schopen vést také skupinu lidí a v terapii používat další léčebné techniky (divadlo, výtvarné umění). Měl by pro ně vytvořit takovou terapii, která by uspokojila jejich potřeby.

Biblioterapeut-knihovník si musí doplňovat informace z literatury. Musí sledovat publikace, které na danou problematiku vycházejí a jejich uplatnění v terapii pohádkou. Knihovník by se měl zaměřit na takovou pohádku, která odpo-

vidá nebo se přibližuje problému, s nímž se dítě setkává nebo bude setkávat. Takto by měl zaměřit i svůj knihovní fond. Jednalo by se o speciální databázi, která by sloužila jako inspirace a návod jak pro něj, tak pro jeho kolegy. Ke každému problému by měl mít více textů, které jsou různě zakončeny. Každá pohádka by měla být přizpůsobena věku dítěte, jeho sociálnímu zázemí a osobním vlastnostem. Pro zvládnutí určitého problému je někdy nutná spolupráce s pedagogem, výchovným poradcem nebo s psychologem.

Kdyby knihovník nedisponoval výše zmíněnými vlastnostmi, nemohl by tuto funkci vykonávat.

Správné místo a načasování

Pro provedení terapie pohádkou si musíme zvolit vhodné místo, nejlepší je k tomu určená místnost. Pokud dětské oddělení knihovny samostatnou místností nedisponuje, může k terapii využít samotné prostory oddělení.

Věnujme se tedy oddělení, která nedisponují velkým prostorem. Terapie pohádkou je zaměřena na děti ve věku 4–9 let, jim by měl být prostor přizpůsoben. Měl by vzbuzovat v dětech klid, pocit bezpečí, měl by vytvářet příjemné

prostředí. V terapii bychom měli využít sedáky, sedačky, které jsou pohodlné. Zastaralé židle by děti neocenily, cítily by se na nich nepohodlně, musely by se tísnit vedle sebe. Místnost pro terapii by měla být dobře větratelná a světlá.

Pro terapii pohádkou je také důležitý čas. Měl by být vybrán tak, aby se děti necítily ještě zcela unaveny a terapie by měla být přizpůsobena harmonogramu rodiny. Každá terapie je vedena na danou problematiku a vyžaduje individuální časový plán.

Pomocí terapeutické pohádky dítě získává podporu, učí se uvažovat o dané situaci pozitivně, uspokojuje své potřeby, a ty i díky tomu, že si uvědomuje vlastní pocity, projevy a příčiny. Pohádka, která se týká daných problémů dítěte, mu pomáhá vypořádat se s nezvládnutými emocemi, a tak odbourává jeho problémy. Při sestavování či psaní terapeutických pohádek musíme dbát dvou pravidel: s daným scénářem mohou rodiče a terapeuti vytvářet různé příběhy, které se budou zabývat takovým problémem, s nímž se dítě potýká; musíme mít na paměti, že problém nevyřeší příběh, ale na jeho příkladu si dítě může přivlastnit určité řešení.

Vhodná literatura

Výběru terapeutických pohádek by měl biblioterapeut-knihovník věnovat velkou pozornost a měl by zvolit takovou pohádku, která odpovídá problému terapeutické skupiny.

Terapeutická pohádka musí být sestavena tak, aby reagovala na danou situaci hned a pomohla ji řešit. Důležitou roli hraje v pohádkách také ilustrace. Biblioterapeut-knihovník by neměl zapomínat na to, že pohádku musí mít nastudovanou, aby nebyl překvapen dotazy dětí. V České republice prozatím nejsou vytvořeny přehledy terapeutických pohádek, které by byly přístupné např. na webu nebo v časopisech. Přesto lze využít zkušeností ze zahraničí, a to z Polska.

Jak vytvořit pohádku

V zahraničí se setkáme i s možností napsat vlastní terapeutickou pohádku. Do její tvorby se mohou zapojit jak knihovníci a učitelé, tak i děti samotné. Terapeutické pohádky pod vedením odborníka rovněž píšou studenti na vysokých školách se zaměřením na psychologii, učitelství nebo knihovnictví. Předtím než začneme pohádku psát, měli bychom si určit, pro

jakou věkovou skupinu je určena. Musíme zjistit, čeho se dítě bojí nebo co na druhou stranu obdivuje. Když tvoříme pohádku, musíme vybrat takové postavy, které má dítě v oblíbené (např. zvířátko).

Děj pohádky: důležité je vymyslet takovou situaci, aby byla podobná problému dítěte; musíme určit jaký bude cílový stav hrdiny a jakou cestu bude muset hlavní hrdina překonat.

Hlavní hrdina pohádky musí být moudrý, odvážný, sympatický. Aby dítě upoutalo, musí se nacházet v situaci, v níž je v dané chvíli samo dítě. V ději pohádky by neměly chybět příznaky, kterými trpí dítě i hlavní hrdina (např. úzkost, bolest, strach). V pohádce by se měla objevit vedle hlavní postavy i další osoba, která bude hlavního hrdinu doprovázet na cestě, nebo mu tu správnou ukáže. Cílem děje pohádky je naučit hrdinu novým věcem, které na začátku cesty neuměl.

Scénář terapie pohádkou vhodný pro první a druhou třídu ZŠ

Název pohádky: *Hledám kamaráda*² (český překlad).

Cíle: Získat komunikační schopnosti, umět vyjádřit nesouhlas s druhými. Uvědomění si, že laskavost a upřímnost jsou důležité vlastnosti při navázání přátelství. Uvědomění si, že starání se o zevnějšek je velice důležité.

Komu je určena: žákům první a druhé třídy.

Časová náročnost: 1–2 hodiny lekce.

Metody práce: terapeutická pohádka, metoda aktivního poslouchání, diskuse.

Průběh terapie:

- úvod – terapeutická pohádka, četba pohádky dětem.
- stanovení otázek – Jak se cítila panenka, když se jí ostatní hračky posmívaly? Jak se cítíš, když je někdo ve tvém okolí vulgární nebo mluví sprostě? Jak se cítíš, když s tebou někdo mluví hezky?

Text pohádky:

V dalekém kraji, v jednom domku, v dětském pokoji ležely rozházené hračky. Z ložnice bylo slyšet spokojené oddechování spícího dítěte. Najednou se ozval smích a z nejvyšší police seskočil panáček.

„Ahoj velkoušatá maškaro!“ – zavolal panáček na stranu, kde seděla hadrová panenka. Ostatní hračky se začaly smát.

Ušitá z různých látek, chtěla se panenka

schovat v nejtemnějším rohu místnosti, ale autičko ji tlačilo do jejího středu.

„Vypadáš k smíchu s těma ušima!“ volaly hračky. Smutná panenka ležela zkroušeně a nedovedla říct ani slovo. Myslela si: „To všechno díky babičce, která mi ušila takové divné uši!“

V tu chvíli rozjeté autičko zasáhlo nohu křesla a upadlo mu jedno kolo. Začalo potichounku plakat. Jeho pláč uslyšela hadrová panenka. Přišla k autičku a zkoušela mu zpátky nasadit kolo, začala přitom zpívat písničku. Všechny hračky utichly a panáček otevřel ústa s údivem.

„Ty dokážeš hezky zpívat!“ zavolal. „Nechceš nám večer zazpívat?“

Autičko se zeptalo: „A jak se jmenuješ?“

„Klára“ – odpověděla nespěle panenka. „Chtěla bych vás poznat lépe, jelikož každý z nás má v sobě něco, co můžeme ukázat.“

Podívala se smutně na panáčka. Panáček podal Klárci ruku a řekl: „Neodsuzuj podle vzhledu – to je oblíbené heslo plyšového lva –, ale až teprve dneska jsem pochopil, kolik problémů můžeme někomu udělat, když nezávážíme slova, která řekneme.“ Ještě dlouho spolu všichni mluvili, až je přemohla únava. Klárka jim zazpívala ukolébavku.

Psychoterapeutická pohádka

Psychoterapeutickou pohádku *Šála králíčka Přitulíka* od Katarzyny Cwojdzínske můžeme využít při práci s dětmi, které trpí určitým druhem nemoci.³ (český překlad)

Cíl pohádky: Pohádka je určena dětem, které jsou vážně nemocné. Takové děti trpí strachem ze smrti, a proto potřebují zvláštní péči a pomoc. Pohádka by měla navodit pocit vnitřního klidu. Dětem by mělo být ukázáno, co je dobré a pozitivní. Tuto pohádku můžeme také využít při čtení v nemocnicích nebo v hospicích.

Text pohádky:

Blížil se čas pobytu Dorotky v nemocnici. Nemoc, která postihla holčičku, vyžaduje zvláštní péči. Častěji slyšela rozpačitý hlas doktora, viděla mamčinu smutné oči. Jméno nemocnice v jejích uších neznělo optimisticky. Místo se však ukázalo lepší. Rodiče byli při dceři každou chvíli, kterou mohli. Často přicházeli babička s dědou. Návštěvy blízkých Dorotku nejvíce těšily. Měla ráda také sestřičky a Martulku, která mluvila s dětmi s velkou citlivostí. V dětech vzbuzovala pocit radosti.

Jednoho odpoledne Dorotka našla na okně obláček. Najednou z obláčku vylezl malý králi-

ček, přetáhl se oknem do pokoje a našel si hezké místo. Byl bílý jako sníh, a když se přiblížil k nemocnému dítěti, zjistilo, že je hebký, měkoučký a velmi teplý.

„O jéjé, jaký ty jsi teploučký, králíčku“ – zašeptalo děvčátko. „A měkoučký jako peříčko.“

„Jmenuji se Přitulík“ – představil se králíček. „A ty?“

„Jsem Dorotka.“

Králíček se usmál. „To je pěkné jméno“ – pověděl. „Viš, co znamená?“

„Ne“, odpověděla Dorotka.

„Tvoje jméno znamená: Dar Boha.“

Děvčátko se zaradovalo. Oba na chvíli zmlkli, ale Přitulík se zeptal: „Bojíš se?“

„Ano“, odpovědělo potichu děvčátko.

„Jsem s tebou“ – řekl králíček, a přitulil se k děvčátku.

„Přitulíku, tvoje jméno je velice hezké“ – usmálo se děvčátko.

Malý králík řekl: „Viš, zajímám se o výrobu šál pro nemocné děti.“

„Ale proč?“ – zeptala se Dorotka. „Přece nemocné děti nemohou chodit ven.“

„Jak proč? Dorotko, ty nevíš, na co jsou šály? Jsou proto, aby zahřály srdce nemocných dětí. Jsou jako modlitba“ – řekl králíček.

„Jako modlitba? Proč?“ – zeptalo se děvčátko.

„Šálu můžeme udělat jedině tehdy, když myslíme na někoho, kdo ji bude potom nosit.“

„No“ – udivilo se děvčátko. „Ale to znamená, že ty šály prodáváš?“

„Ne. Rozdávám je jako dárky. Vidíš, Dorotko, co je nejpěknější, nemusí být na prodej. Kdybych prodal ty šály, ztratily by svoje kouzlo a měkkost.“

„A proč jsou zelené?“

„No, opravdu jsou modré. Mění barvu na zelenou, když jsem s dětmi. Tam, odkud pocházím, je všechno modré. A takové jasné! Můžeš slyšet hezké zvuky hudby. A když tam jsi, v srdci se rodí pokoj a štěstí. A už nic nebolí a není třeba se bát.“ Králíček ještě dodal: „A když nemocné dítě přejde přes duhu do nebe, zelená šála zůstane na zemi, aby ovinula srdce těch, kterým se stýská po dítěti.“

„Vezmeš mě tam? Do nebe?“ – zeptala se Dorotka potichu.

„Potkáme se tam, ale ještě ne teď. Potkáme se tam, až nastane ta správná chvíle“ – řekl Přitulík. „A teď už spi.“ Děvčátko poslechlo a zavřelo oči. Když je později otevřelo, králíčka už nenašlo. Na polštáři ležela zelená, měkoučká šála

z vlny a na ní karta, na kterou Přitulík napsal: „Tato šála ať objímá tvé srdce, Dorotko, aby ti bylo vždy na srdci hezky.“

Oči Dorotky jsou naplněny slzami a smutkem. „Králíček odešel“ – pomyslela si. Najednou si všimla obrázku položeného na stolku vedle zeleného svazku s bílými voňavými konvalinkami. Představoval pěkný obraz hor. Děvčátko po něm sáhlo a začalo číst slova svatého Jana od Kříže: „Všechno dobré je půjčené od Boha, to je jeho vlastnictví.“

Usmála se spokojeně. „Králíček se vrátil domů. Je šťastný.“ Přitulila se k měkké, zelené šále a pomyslela si: „Milovaný králíček mi tady nechal šálu, dar ze svého času, myslí a přátelství.“ Dorotka si posteskla, protože šálu dělat neumí. Vzpomněla si, že má modrý sešit, do kterého si může psát a malovat. Najednou se jí v hlavě mihlo: „Budu psát a kreslit o mých blízkých. To je úžasné, že mám zelené pastelky. Zelená to je přece barva naděje.“

Do pokoje vešla Martůlka. „Jaká hezká šála“ – řekla s radostí. „To je dárek“ – odpověděla Dorotka, ale náhle změnila téma. „Viš, Martůlko, řeknu ti své tajemství, chceš?“

„Budu si psát a malovat do sešitu, ale nemůžu to nikomu říct a nikdo nikdy ho nebudé číst. Až tehdy, když... zastavila se. „Když půjdu přes duhu do nebe...“ Martůlka zašeptala: „Rozumím.“

„Pokud budu velice slabá na psaní a malování, povím ti a ty otevřeš sešit a na prázdnou stránku mi napíšeš nebo namaluješ to, o co tě poprosím, dobře?“

„Dobře, Dorotko“, souhlasila Martůlka. Teprve teď si nemocné děvčátko všimlo, že na něj čeká dobrý jogurt a že je hladové.

Mijely další dny. Dorotka se stávala slabší a bledší. Těžko udržela v ruce propisku nebo

pastelky. Blesko jí hlavou. Poví všem blízkým o svém tajemství tak, jak mluvila s Martůlkou. Každý si myslel, že jedině on pomáhá děvčátku vyplnit sešit, ale všichni měli na jeho vytváření podíl. Dorotka jenom řekla: „Beatko, nakresli srdíčko pro mamku a tatku.“

Nebo prosila: „Petře, nakresli kvítko pro babičku.“ A za chvíli se v sešitu objevily lístečky, květinčky. Tajně před ostatními si navzájem rodina i přátelé Dorotky psali a obdarovávali se dobrými slovy a kresbou a předávali si navzájem radost.

K večeru se děvčátko začalo cítit velice slabounké. Ukázalo rukou na sešit a Alutka mu ho podala. Do sešitu napsalo zelenou propisku: „Jste v mých srdcích.“ Alutka odložila sešit na místo. Nemocné děvčátko zavřelo oči. Chvíli potom usnulo s úsměvem, zabalené do zelené šály. Zdál se mu sen o malém králíčkovi s klubíčkem zelené vlny v tlapkách. Uhádnete, jak se jmenoval?

Závěr

Cílem celého materiálu (Čtenář. 2009, roč. 61, č. 7/8, s. 261–263, č. 9, s. 330–331) bylo představit terapii pohádkou, charakteristiku terapeutických pohádek a využití terapie v dětských odděleních. Terapie pohádkou je zaměřena na děti v předškolním a mladším školním věku. Děti se v tomto věku setkávají s problémy a situacemi, které u nich vzbuzují pocit strachu, úzkosti a nebezpečí. S vypořádáním se s těmito pocity a situacemi jim může být nápomocna pohádka, která pomáhá překonávat postupný přechod od dětství k dospělosti. Terapie pohádkou je novým fenoménem v oblasti biblioterapie a měla by být více využívána v dětských odděleních knihoven.

LUCIE POSKIEROVÁ > lucie.poskierova@osu.cz

ODKAZY:

- 1 KTD: Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV) [online databáze]. Praha: Národní knihovna České republiky, 2003– [cit. 2008-12-15]. Průběžně aktualizováno. Dostupné na [www: <http://sigma.nkp.cz/cze/kttd>](http://sigma.nkp.cz/cze/kttd).
- 2 PYKA, Barbara. *Scenariusz drugi dla Kl. II.* [online]. [cit. 2009-04-05]. Dostupné na [www: <http://www.katowice.eu/sznupek/sp/ZSP2.pdf>](http://www.katowice.eu/sznupek/sp/ZSP2.pdf).
- 3 CWOJDZIŃSKA, Katarzyna. *Szalik królika Przytulika.* [online]. c2005, [cit. 2009-05-25]. Dostupné na [www: <http://abcbaby.pl/?page=Structure&id=243>](http://abcbaby.pl/?page=Structure&id=243).

LITERATURA:

- POSKIEROVÁ, Lucie. *Uplatnění biblioterapie v českých a v zahraničních knihovnách se zaměřením na pohádkoterapii.* Brno: Masarykova univerzita, Filozofická fakulta, Kabinet informačních studií a knihovnictví, 2009. Vedoucí diplomové práce Mgr. Barbora Koneszová.

Jak se otvírala Národní technická knihovna aneb Více knihoven pod jednou střechou

V nové budově v Praze-Dejvicích, obklopena vysokými školami technického směru, začala v pondělí 14. září 2009 v celé šíři poskytovat své služby Národní technická knihovna. Slavnostní ceremoniál byl však naplánován na den, kterému vědovily nuly a devítky, tedy podle astrologů na magické datum. A je pravda, že se číslice 09/09/09 velmi dobře vyjímaly jak na pozvánkách a dalších tiskovinách, tak třeba na tričkách zaměstnanců NTK, kteří vítali první zvědavé návštěvníky.

Foto archiv NTK

Symbolického přestřžení pásky, a tím i otevření knihovny, se ujali ministryně školství, mládeže a tělovýchovy Miroslava Kopicová, Tomáš Chalupa, starosta Prahy 6 (vpravo), na jejímž území knihovna stojí, a ředitel NTK Martin Svoboda. Ze čtyř vchodů, kterými je možné do budovy vstoupit, byl pro slavnostní akt vybrán ten, nad nímž je nápis NTK 1. A čas? Několik minut po půl druhé odpoledne. To vše za krásného letního počasí a velkého zájmu pozvaných hostů, kteří pak měli příležitost prohlédnout si prostory této neobyčejné stavby, již se začalo říkat „Hi-tech obyvatel“.

Je zvykem, že se novorozencům kromě pronesených přání nosivají i dárky. A nebylo to jiné ani v případě NTK, jejíž fond obsahuje na jeden a půl milionu svazků technické literatury a publikací z oblastí souvisejících aplikovaných přírodních a společenských věd. Kromě kompletního fondu bývalé Státní technické knihovny je tu podstatná část fondů Ústřední knihovny Českého vysokého učení technického a prozatím jen vázaná periodika Ústřední knihovny Vysoké školy chemicko-technologické.

„Dlouho a obtížně jsme pátrali, které technické publikace ve fondech chybí. Bylo to těžké, ale nakonec jsme je přece jen našli...“, řekl Tomáš Chalupa ve svém krátkém vystoupení a předal řediteli NTK dva tituly; prvním byla kniha architekta Rostislava Šváchy z limitované

edice o sto kusech *Lomené, hranaté a obloukové tvary* pojednávající o fenoménu kubismu, kterým česká architektura obohatila evropskou tvorbu. Druhým neméně zajímavým titulem, který starosta T. Chalupa předal jménem hlavního města, jsou původní stavební plány Průmyslového paláce na pražském Výstavišti z roku 1891, které pro tuto příležitost magistrát, jenž vlastní jejich jediný exemplář, převedl do elektronické podoby.

Poté byli hosté pozváni k prohlídce budovy NTK a také k slavnostnímu otevření dejvické pobočky Městské knihovny Praha, která v novostavbě našla své sídlo. S jistou nadsázkou to na dopolední tiskové konferenci komentoval ředitel MKP Tomáš Řehák: Díky této jedinečné stavbě a šťastným následným okolnostem se ocitá dílo dvou českých nositelů Nobelovy ceny pod jednou střechou – Jaroslava Heyrovského a Jaroslava Seiferta. Pro návštěvníky a uživatele obou knihoven je to ideální stav.

Pobočka Městské knihovny se nachází v parteru budovy, na ploše 930 m² je umístěno na 50 000 svazků knih různých žánrů, časopisy a internet. Dětské oddělení je prostorné, příjemně barevné, na děti tu čeká devět plastových psů a tajuplná skrýš, kam se dá zalézt s knihou a ukryt se před světem.

Parter je otevřeným, veřejně přístupným prostorem, v němž je také Návštěvnícké centrum, kde se musí zaregistrovat každý nový zájemce o služby NTK, dále kavárna *Café technika* se 150 místy, prodejna počítačových komponentů IKAN, prodejna skript a učebnic vydavatelství ČVUT a VŠCHT a výstavní galerie. Tento volný prostor umožnilo originální technické řešení, tzv. tažené sloupky. Ty drží stropní desku – resp. dno atria – nad částí přízemí shora, a její hmotnost přenášejí o patro výše pomocí táhel ukrytých ve zmíněných sloupech, jejichž rozpon je ojedinělých 15x15 metrů (proto musí být stropní desky předpínané). Budova NTK má však mnohem více technicky zajímavých a inovativních prvků, o nichž se bude ještě určitě hodně psát a diskutovat.

Po vystoupení do druhého patra se návštěvníkům otevře prostorná hala, kde je umístěn hlavní pult, u něhož získají informace o veškerých službách NTK. Na opačné straně od vstupního schodiště jsou terminály s přístupem do katalogů a na stránky škol a knihoven. Ve třetím až šestém nadzemním podlaží

je volný výběr knih s kapacitou až půl milionu svazků (zatím 220 000), individuální, týmové, audiovizuální a počítačové studovny, studovna časopisů a badatelna historického fondu.

Ve volném výběru je fond (opatřen technologií RFID) řazen podle klasifikací Kongresové knihovny, tedy podle tematických skupin vyjádřených kódy. Pro lepší přehlednost jsou názvy hlavních skupin umístěny na informačních sloupech ve všech patrech s volným výběrem. Přehledy kódů a skupin jsou na bočních knihovnických regálech a nejpodrobnější informace o tematické skupině lze najít přímo na příslušné knihovnické polici. Při hledání v katalogu je tato informace (tzv. LCC kód) viditelná přímo v záznamu o publikaci spolu s popisem jejího umístění (číslo patra a příslušného regálu). Údaj o možnosti absenční výpůjčky je rovněž uveden v katalogu.

Pro úplnost je nutné ještě připomenout, že depozitární knihovny mají tři podzemní podlaží, kde je také parkoviště aut s myčkou (říká se, že je to snad poprvé na světě) a stání pro kola.

Po těchto stručných, ryze knihovnických informacích stojí za zmínku umělecké ztvárnění vnitřních prostor budovy NTK. Pro pozvané hosty střednědobného otevření knihovny nebyly pravděpodobně kresby rumunského umělce Dana Perjovschiho úplně neznámé, informovala o nich totiž předem média. Názory na situační, politicko-sociální kresby pokrývající zdi atria se samozřejmě budou různit. Autorovi však nelze upřít jak smysl pro humor, tak smysl pro hlubší pohled na problémy současného světa, kterým pomocí jednoduchých kresebních postupů a komentářů dal velkou vypovídací hodnotu a hloubku. A Dan Perjovschi přišel v den otevření knihovny před zraky diváků svůj rozsáhlý projekt dokončit.

Na závěr si dovoluji citovat slova ředitele NTK Martina Svobody, která pronesl na tiskové konferenci: „Studentům i všem návštěvníkům knihovny chceme poskytnout nejen elegantní přístup ke stále rostoucímu okruhu informací, ale také příjemné prostředí pro studium, vzájemné setkávání i relaxaci. Jde také o revoluční změnu: uživatel se stane zákazníkem, který má možnost svobodné volby, kde a kdy využívat informační zdroje knihovny, nebo ji využívat jen jako „svůj druhý obývací pokoj“. Knihovna tak kromě jiného získává i nový sociální rozměr“.

Tak ať se daří!

OLGA VAŠKOVÁ

JAK NA TO

PETRA KOUTNÁ, advokátka » COUNSEL, Koutná&Slušná, advokátní kancelář v.o.s.

ZÁKONÍK JE TAKÉ KNIHA

MÁ PROVOZOVATEL KNIHOVNY POVINNOST ZASÍLAT MINISTERSTVU KULTURY ČR VEŠKERÉ ZMĚNY A NOVELIZACE KNIHOVNÍHO ŘÁDU?

Provozovatel knihovny poskytuje v rámci návrhu na zápis do evidence knihoven Ministerstvu kultury ČR, které je vedením evidence ze zákona pověřeno, kromě předepsaných údajů též knihovní řád. Tato povinnost je dána ustanovením §5 odst. 4 zákona č. 257/2001 Sb., knihovního zákona, ve znění pozdějších předpisů, a vztahuje se k okamžiku prvozápisu knihovny do evidence. Po zápisu knihovny do evidence je provozovatel knihovny povinen písemně oznámit Ministerstvu kultury každou změnu evidovaných údajů, a to nejpozději do 30 dnů ode dne, kdy ke změně došlo. Žádný právní předpis však nestanovuje povinnost dokládat Ministerstvu kultury navazující změny knihovního řádu. Knihovní řád sám o sobě totiž není evidovaným údajem ve smyslu ustanovení § 7 odst. 1 zákona č. 257/2001 Sb., knihovního zákona, ve znění pozdějších předpisů, proto jeho případné změny, úpravy,

dodatky, úplná znění apod. nepodléhají citované informační povinnosti. Výjimkou je situace, kdy ze změny knihovního řádu přímo vyplývá změna údajů, které jsou v evidenci knihoven zapsány. Jde například o změnu názvu knihovny. V takovém případě by měl provozovatel knihovny spolu s oznámením změny údajů dle § 7 odst. 1 KnihZ zaslat příslušnou změnu (novelu, dodatek) knihovního řádu – k prokázání nastalé změny evidovaných údajů. Jak potvrdila Stanislava Firstová, odborná referentka Ministerstva kultury České republiky, v praxi řada provozovatelů knihoven dodává ke knihovním řádům Ministerstvu kultury zaslání, i pokud nepřináší změny evidovaných údajů; pro Ministerstvo kultury je to vlastně doklad o fungování knihovny a o tom, zda splňuje či naopak přestává splňovat znaky knihovny vymezené v knihovním zákoně.

Současná americká literatura v českých překladech (2002–2008)

2.

PŘEHLED AUTORŮ A JEJICH DĚL

Střední generace

Jonathan FRANZEN: *Rozhřešení* (Ikar, 2004). Rozsáhlý román zachycuje obyčejný rok v životě obyčejné rodiny, a právě to je na této knize neobyčejné. Autor spojuje drobnokresbu lidských osudů s velkolepým obrazem globalizované společnosti, jejíž absurditu komentuje s cynismem a ironií. *Rozhřešení* je tragikomický, krutě realistický a temně humorný příběh o složitých mezilidských vztazích.

Michael CHABON: *Úžasná dobrodružství Kavaliera a Claye* (Odeon, 2004). Příběh se začíná odvíjet v New Yorku na podzim roku 1939 a hlavní roli v něm hrají dva mladíci: Samuel Klayman (později se přejmenuje na Sammyho Claye) je židovský chlapec z Brooklynu, zatímco Josef Kavalier uprchl z Prahy před Hitlerem. Utvoří spolu tým, v němž Sammy píše texty a Josef kreslí, vytvoří nového komiksového hrdinu jménem Eskapista, a se svým nápadem uspějí v jednom nakladatelství. Jde o mimořádně silný a citlivý příběh, zároveň však o určitou mystifikaci – autor vytváří představu, že jeho hrdinové skutečně existovali.

– **Modelový svět** (Argo, 2006). Soubor povídek z přelomu 80. a 90. let.

– **Konečné řešení** (Odeon, 2007). Pocta nejgeniálnějšímu detektivovi všech dob Sherlocku Holmesovi. Stařec řeší případ vraždy a současné záhadné zmizení mluvícího papouška, kterého si s sebou do válečné Anglie přivezl malý židovský uprchlík. Název románu odkazuje nejen ke slavné Doylově povídce *Poslední případ* (The Final Problem), ale především k nacistickému plánu vyhlazení všech Židů.

– **Židovský policejní klub** (Odeon, 2008). Román se odehrává v alternativní přítomnosti

v aljašském městě Sitka, kam byla před 2. světovou válkou umístěna velká část východoevropských Židů. Sitka je federální distrikt USA se zvláštním režimem židovské samosprávy, jež má však záhy skončit, což v obyvatelích města, které už tři generace žije ve vlastním světě, vyvolává nejistotu.

Ken KALFUS: *Americký problém* (Odeon, 2007). Román o rozvodu jednoho manželského páru, který své neshody nedokáže překonat ani v té chvíli, když do jejich života zasáhne 11. září 2001.

Richard RUSSO: *Zánik Empire Falls* (Ikar, 2004). Tragikomický román s několika paralelními dějovými liniemi se odehrává v malém městě ve státě Maine, v němž žije svůj obyčejný život Miles Roby, majitel upadajícího gril baru, jemuž jedinou radost dělá jeho dospívající dcera.

Gary SHTEYNGART: *Příručka ruského debutanta* (Triton, 2007). Pětadvacetiletý ruský Žid Vladimír Girškin přežívá jako řadový úředník v newyorské neziskové organizaci, která napomáhá asimilaci přistěhovalců. Jednoho dne ho však v kanceláři navštíví podivný pan Rybakov, „válečný hrdina a psychotik“, a výměnou za americké občanství mu slíbí lepší život kdesi ve východní Evropě. A tak se Vladimír ocitne ve východoevropské divočině nedlouho po změně režimu. Bláznivá fraška, karikatura míst, doby a lidských charakterů, ale i vážné pojednání o tom, jaké to je být přistěhovalcem.

William T. VOLLMANN: *Atlas* (Pragma, 2002). Soubor povídek, jenž nás provází současným světem bez pokrytectví západní civilizace od Sarajeva až po New York.

Generace X

Bret Easton ELLIS: *Glamo-rama* (Mladá fronta, 2004).

Jsme na Manhattanu v 90. letech. Victor Ward, manekýn s dokonalou kariérou a se všemi přáteli na správných místech, se nechává vídat a fotografovat úplně všude, a to i na místech, kde nikdy nebyl a s lidmi, které vůbec nezná. Žije s jednou překrásnou manekýnkou, zatímco prožívá románek s jinou, to celé v předvečer otevření nejmódnějšího klubu v historii New Yorku. Nyní nastává čas postoupit do dalšího stádia. Jenomže ta budoucnost, která ho očekává, je naprosto odlišná od budoucnosti, již čekal on.

– *Americké psycho* (XYZ, 2007). Fiktivní zpověď Patricka Batemana, bohatého newyorského mladíka z řad takzvaných „yuppies“, který se v honbě za novými prožitky stává brutálním masovým vrahem. Ellis v knize do nejmenšího detailu popisuje nejen Batemanovy konzumní obsese, ale i násilné, neobyčejně brutální scény mučení a vražd.

– *Pravidla vášně* (Mladá fronta, 2003).

– *Informátoři* (Mladá fronta, 2003).

Chuck PALAHNIUK: *Program pro přeživší* (Odeon, 2002, 2008). Román o moderních kultech, sektách i mesiášství amerických televizních kazatelů. Autor zároveň aktuálně hovoří o propagandě v médiích, masové kultuře a manipulaci.

– *Zalknutí* (Odeon, 2003).

Aby mohl protagonista tohoto románu Viktor Mancini platit nákladnou lékařskou péči své matce, předstírá v restauracích, že se zalyká jídlem, a „žije“ z lidí, kteří jej zachrání; zároveň se „léčí“ ze své závislosti na sexu – tím, že hledá nové partnerky a nezvyklé sexuální praktiky.

– *Ukolébavka* (Odeon, 2005). Novinář Carl Streater, který píše sérii článků o syndromu náhlého úmrtí nemluvnat, si povšimne, že na místech, kde k úmrtím došlo, se obvykle vyskytuje jistá kniha, jež obsahuje neškodnou ří-

kanku, ve skutečnosti však šamanskou formuli, která po přednesení, dokonce i v duchu, zabíjí. Carl se rozhodne „zachránit svět“ a po knihovnách ničí výtisky téhle knihy. Do cesty se mu připlou další postavy; každý touží odhalit tajemství knihy ze zcela jiných důvodů: spása světa, ale také moc a peníze.

– *Deník* (Odeon, 2006). Hrdinka Misty Marie Wilmotová zaznamenává svůj život ve formě denních zápisků pro manžela Petera, jenž leží v nemocnici v kómatu po nezdařeném pokusu o sebevraždu. Misty byla kdysi nadějnou malířkou, ovšem sňatek s Peterem a následné těhotenství její talent ubily, takže se nyní živí jako pokojská v jednom hotelu. Jenže Peterův pokus o sebevraždu ji znovu přivede k umění.

– *Strašidla* (Odeon, 2007).

Podobná struktura jako Chaucerovy *Canterburské povídky*. V budově starého divadla se na základě letáku inzerujícího ne-tradiční kurz tvůrčího psaní sejde třiatdvacet lidí. Brzy zjistí, že z dávno nepoužívané budovy nevede cesta ven; organizátor podivného kurzu navíc dočista zešílí a zničí všechny zásoby jídla. Našich třiatdvacet hrdinů tedy musí najít nejen způsob, jak se vypořádat se svou tvůrčí krizí, ale hlavně způsob, jak přežít.

Richard POWERS: *Stopy paměti* (Odeon, 2008). Román o oběti záhadné nehody, jež ztratila při autonehodě paměť a při pátrání po své minulosti zjistí znepokojivé skutečnosti.

Mladá generace

Jeffrey EUGENIDES: *Hermafrodit* (BB/art, 2009). Dílo se žánrově pohybuje na pomezí rodinné ságy, eposu a psychologického románu. V první rovině popisuje spletitou historii řecké rodiny, jejíž osudy sleduje od konce první světové války v Řecku až do 70. let minulého století v Detroitu. V dalších rovinách je román psychologickou sondou do údělu hermafrodita jménem Cal Stephanides, který se na prahu čtyřicítky ohlíží za svým životem a snaží se zjistit, jak se stal tím, kým je. Autor dokázal v románu skvěle zachytit atmosféru 70. let z perspektivy dospívajícího jedince.

Jonathan Safran FOER: *Naprosto osvětleno* (BB/art, 2005). Hrdinou románu je Jonathan Safran Foer sám, tedy jeho druhé já: mladičká americký Žid, který se rozhodne na Ukrajině pátrat po osudech svých předků. Najde si cestovní kancelář, která se specializuje právě na židovské turisty ze Západu. Jeho průvodcem se stane Alex, stejně mladičká a naivní jako on. Spolu se vydávají na ukrajinský venkov a spolu odhalují o minulosti mnohem víc, než by jim bylo milé. Cesta za kořeny se mění ve výlet do pekla lidské zloby a bezmoci před násilím. Román vyniká zvláštním jazykem – komickou Alexovou dikcí.

– *Příšerně nahlas a k nevěře*

blízko (BB/art, 2006). Autorovým vypravěčem je devítiletý Oskar Schell, jehož otec zahynul 11. září 2001, když měl v nejvyšším patře Světového obchodního centra (WTC) schůzku. Oskar se vydává na pouť po celém městě, aby vypátral, komu a k čemu patří tajemný klíč ukrytý na dně vazy, kterou otec koupil nedlouho před smrtí. Druhou dějovou linií pak tvoří dopisy Oskarova dědečka, který vinou spojeneckého náletu na Drážďany 14. února 1945 nadobro ztratil schopnost řeči. Foerův druhý román je po formální stránce odvážným experimentem, ovšem také jedním z nejpůsobivějších ztvárnění pocitů pozůstalých obětí teroristického útoku na newyorské mrakodrapy.

Ženské autorky

Cathy DAYOVÁ: *Cirkus v zimě* (Ikar, 2005). Debut – sbírka jedenácti navzájem propletených povídek, jež pokrývají mnoho desetiletí existence Velkého Porterova cirkusu. Dayová ovšem nepíše o skvělých představeních, vyprodaném hledišti či milostných avantýrách baletky a krotitele tygrů v manéži. Zajímá ji období, kdy jsou diváci v nedohlednu, zvířata spí zimním spánkem a cirkusovní umělci si musejí přivydělávat, jak umějí.

Nicole KRAUSSOVÁ: *Dějiny lásky* (Argo, 2006). Kniha líčí paralelní příběhy šestnáctileté Almy Singerové a starého Leopolda Gurského, jejichž životy byly fatálně ovlivněny knihou, kterou Leopold napsal své první lásce těsně před válkou a díky níž se rodiče Almy poznali. Není ovšem kniha jako kniha, takže v románu *Dějiny lásky* se stejně nazvané příběhy vyskytují rovnou dva. Složitá struktura, v níž se čtenář hlavně na počátku snadno ztratí, se splete do závěrečného triumfálního finále.

Claire MESSUDOVÁ: *Císařovy děti nemají šaty* (Odeon, 2008). Trojice hlavních hrdinů přišla do New Yorku, aby si splnila svoje sny. Teď je jim třicet let, vyplnění tužeb v nedohlednu a nadto se píše rok 2001.

Toni MORRISONOVÁ: *Šalomounova píseň* (Odeon, 2002).

V pořadí třetí knihou známé americké černošské spisovatelky prostupuje jeden ze základních motivů jejího díla – hledání černošské identity. Román uvádí čtenáře do „podivné“ rodiny bohatého černošského obchodníka, který se pokouší své blízké chránit před nebezpečím a nástrahami okolního světa.

– *Láska* (Odeon, 2005). Historie podnikatelské rodiny Coseyových, kdysi vlastníků a provozovatelů jednoho z nejoblíbenějších hotelů na atlantickém pobřeží. Slávu i samotnou budovu podniku už dávno zaval písek, zbývá jen vzájemná nevraživost dvou dcer Billa Coseye, které na jeho pohřbu ztropí scénu hodnou antické tragédie. Ze vzpomínek lidí, kteří byli svědky lepších časů, pak autorka rekonstruuje důvody nenávisti panující mezi oběma sestrami, vynořují se však i skutečnosti, jež příběh jedné rodiny dalece přesahují.

Marisha PESSLOVÁ: *Vybrané okruhy z mechaniky pohrom* (Argo, 2008). Román pojednává o skupině studentů okolo charismatického učitele, jehož život ovšem skrývá tragické tajemství.

Francine PROSEOVÁ: *Lovci a sběračky plodů* (Argo, 2004). Román ironicky nahlíží na

módní hnutí New Age a na jisté směry feminismu, tedy na aktuální fenomény typické pro žhavý dnešek.

Annie PROULX: Zkrocená hora. Povídky z Wyomingu (Baronet, 2006). Milovnice neporušené přírody, v ní žijících prostých lidí a lokálních historek, předkládá čtenáři jedenáct příběhů o osamění, násilí a lásce, příběhy zoufalství i neskutečné radosti zasazené do divoké, nehostinné a nádherné krajiny Wyomingu. Titulní povídka z této sbírky se stala předlohou stejnojmenného filmu.

– **Takhle je to dobrý. Povídky z Wyomingu** (Baronet, 2008). Nová sbírka povídek tematicky navazující na *Zkrocenou horu*.

– **Ostrovní zprávy** (Vyšehrad, 2008). Protagonista románu Quoyle je docela obyčejný chlapík. Ale jednoho dne manželka, která jej neustále podváděla, zemře při autonehodě a zasáhne osud v podobě Quoyleovy tety, která ho přiměje, aby se s ní a se svými dvěma dcerami vrátil do domova předků v Newfoundlandu. Tam začnou tři generace Quoyleů nový život, sice klopotně, ale přece jen nakonec docela dobře.

Marilynne ROBINSONOVÁ: Ztrácení (Argo, 2008). Ruth a její sestra Lucille vyrůstají postupně pod dohledem kompetentní, ale poněkud letargické babičky, dvou dojemně komických, ale naprosto nekompetentních tetiček, a nakonec tajemné a nepraktické tety Sylvie. Lineární osou příběhu je železniční most přes jezero, na jehož vzdálený konec nelze dohlédnout, směrovka do velkého světa nepoznaných možností, úniková cesta ze stísněného, drsným počasím zkoušeného Fingerbone. Ruth, která ve skutečnosti skoro nikdy nemluví, zde hovoří jazykem, který působí jako zjevení.

Gay a lesbická literatura

Michael CUNNINGHAM: Hodiny (Odeon, 2002). Scéna ze života anglické spisovatelky Virginie Woolfové, osud prosté americké dívky v 50. letech, drama mladé lesbičky a majitelky nakladatelství – tři příběhy o umírání a bez-

moci, ale také o ohleduplnosti a lásce.

– **Domov na konci světa** (Odeon, 2005). Rafinovaně komponovaný román, časově rozkročený mezi 60. a 80. lety minulého století. Osamělý a introvertní Jonathan zvláštním způsobem „doplňuje“ svého kamaráda Bobbyho; znají se od dětství a oba jsou gayové. Do příběhu později vstupuje Clare, Jonathanova spolubydlící, a jakkoli ví o jeho sexuální orientaci, touží mít s ním dítě. Nakonec se všichni tři setkávají v New Yorku, Clare otěhotní s Bobbym a tato zvláštní trojice založí rodinu.

– **Vzorové dny** (Odeon, 2006). Autor skládá románem hold zakladateli moderní americké poezie, bardovi Waltu Whitmanovi. *Vzorové dny* tvoří tři povídky ze tří různých dob, avšak Cunningham se v nich soustředil i na proměny narativního stylu: první část je industriální román z 80. let 19. století, druhá novela je situována do blízké budoucnosti a psána ve stylu policejní detektivky a závěr patří budoucnosti a poněkud překvapivě i žánru sci-fi. Všem třem příběhům vládne meditace nad spojením lásky a smrti, v jednotlivých postavách pak mohou čtenáři sledovat myšlenky samotného básníka.

Literatura amerických Indiánů

Sherman ALEXIE: Deset malých Indiánků (Maťa, 2005). Soubor devíti povídek amerického autora, jenž svůj původ odkazuje k indiánským kmenům Spokane a Coeur d'Alene, přináší příběhy nejrůznějších lidí (studentka, právník, matka, zamilovaný pár), kteří mají společné pouze to, že patří ke kmeni Spokane. To však stačí k tomu, aby se celý život museli vypořádávat se svými pochybnostmi či s přehlížením ze strany ostatních.

– **Kouřové signály** (Paseka, 2009). Sběrka dvaceti povídek ze života současných amerických Indiánů.

Navarre Scott MOMADAY: Dům z úsvitu (Argo, 2001). První kniha psaná o Indiánech Indiánem, která se prosadila celonárodně. Ži-

voťní osud Indiána Abela, mladého navažského hrdiny, je vylíčením konkrétního lidského údělu, ale zároveň je symbolem historického osudu všech Indiánů na území Ameriky. Román vyznívá jako obžaloba americké civilizace, která ničí životadárné spojení člověka s Přírodou.

William Least HEAT-MOON: Modré silnice: Cesta do nitra Ameriky (Paseka, 2005). Vynikající cestopis popisující cestu po vedlejších silnicích Ameriky, které jsou na mapách vyznačeny modře.

Vinnou tady nebydlí (Větrné mlýny, 2003). Antologie povídek indiánských autorů, pojednávajících o problémech, před které Indiány staví moderní společnost, jako jsou AIDS, alkoholismus, nezaměstnanost, týrání dětí či kulturní aropriace. Zároveň se nabízí otázka: jak se mají dnešní Indiáni adaptovat v moderní americké či kanadské společnosti a současně si uchovat pocit indiánské kulturní identity?

Komiks

Alan MOORE, Dave GIBBONS: Watchmen (BB/art, Crew, 2004, 2009). Zásadní dílo světového komiksu, jež zobrazuje superhrdiny úplně jinak, než jsme zvyklí – jako obyčejné lidi s neobyčejnými schopnostmi, kteří pod maskou skrývají tajnosti, tužby, vztek i lásku.

Chris WARE: Jimmy Corrigan: Nejchytřejší kluk na světě (BB/art, 2004). Komiksový román, který osciluje mezi trpkou depresí a černým humorem.

Sci-fi

Philip K. DICK; dílo vydává nakladatelství Argo.
Kelly LINKOVÁ: Magie pro začátečníky (Argo, 2008).

Neal STEPHENSON: Quicksilver – Rtutí; Kryptoonomikon; Velké U (Talpress).

Pop fiction

Dan BROWN: Da Vinciho kód (Argo, 2006); **Šifra mistra Leonarda** (Metafora, 2003; Argo, 2008); **Andělé a démoni** (Argo, 2008); **Anatomie lži** (Argo, 2008); **Digitální pevnost** (Argo, 2009).
Candace BUSHNELLOVÁ: Sex ve městě (Metafora, 2006); **Džungle rtěnek** (BB/art 2006); **Krásna na prodej** (BB/art, 2006); **4 blondýnky** (BB/art, 2008).

John IRVING; takřka kompletní dílo vydává nakladatelství Odeon.

Joyce Carol OATESOVÁ: Sníh o Velikonocích (Ikar, 2002); **Tetované děvče** (Ikar, 2004); **Z těch zelených očí jde strach** (Albatros, 2005); **Vodopády** (BB/art, 2006); **Znásilnění: milostný příběh** (BB/art, 2007); **Stýskání po mámě** (BB/art, 2007).

Laura WEISENBERGEROVÁ: Ďábel nosí Pradu (Columbus, 2006).

Poezie

Elizabeth BISHOPOVÁ: Umění ztrácat (Agite/Fra, 2004); **Ve vesnici** (Opus, 2007).

Louise GLŮCKOVÁ: Divoký kosatec (Opus, 2007).

Sylvia PLATHOVÁ: Noční tance (Argo, 2002).
Ezra POUND: Cantos I (Atlantis, 2002).

Diane DIPRIMOVÁ: Strípky písně (Maťa, 2005).

Gary SNYDER: Hory a řeky bez konce (Maťa, 2007)

Wallace STEVENS: Adagia (Opus, 2007); **Učenec jedině svíce** (Opus, 2008).

Richard WILBUR: Věci tohoto světa (Opus, 2006).

LITERÁRNÍ CENY V USA

Pulitzerova cena – kategorie román (Pulitzer Prize for fiction)

2008 Junot DÍAZ: *The Brief Wondrous Life of Oscar Wao* (č. Krátký, leč divuplný život Oskara Wajda; vydá Argo, 2009)

2007 Cormac McCARTHY: *The Road* (č. Cesta; Argo, 2008)

2006 Geraldine BROOKS: *March*

2005 Marilynne ROBINSON: *Gilead*

2004 Edward P. JONES: *The Known World*

2003 Jeffrey EUGENIDES: *Middlesex* (č. Hermafrodit; BB/art, 2009)

- 2002 Richard RUSSO: *Empire Falls* (č. Zánik Empire Falls; Ikar, 2004)
- 2001 Michael CHABON: *The Amazing Adventures of Kavalier & Clay* (č. Úžasná dobrodružství Kavaliera a Claye; Odeon, 2004)
- 2000 Jhumpa LAHIRI: *Interpreter of Maladies* (č. Tlumočník emocí; vydá Argo, 2009)
- 1999 Michael CUNNINGHAM: *The Hours* (č. Hodiny; Odeon, 2002)
- 1998 Philip ROTH: *American Pastoral* (č. Americká idyla; Volvox Globator, 2005; Mladá fronta, 2009)
- 1997 Steven MILLHAUSER: *Martin Dressler: The Tale of an American Dreamer*
- 1996 Richard FORD: *Independence Day*
- 1995 Carol SHIELDS: *The Stone Diaries* (č. Deníky tesané do kamene; Columbus, 1998)
- 1994 E. Annie PROULX: *The Shipping News* (č. Ostrovní zprávy; Vyšehrad, 2008)

**Národní knižní cena
(National Book Award):**

- 2008 Peter MATTHIESSEN: *Shadow Country*

- 2007 Denis JOHNSON: *Tree of Smoke* (č. Sloupové dýmu; Baronet, 2008)
- 2006 Richard POWERS: *The Echo Maker* (č. Stopy paměti; Odeon, 2008)
- 2005 William T. VOLLMANN: *Europe Central*
- 2004 Lily TUCK: *The News from Paraguay*
- 2003 Shirley HAZZARD: *The Great Fire*
- 2002 Julia GLASS: *Three Junes*

**Národní cena kroužku knižních kritiků
(National Book Critics Circle Award):**

- 2008 Roberto BOLAÑO: *2666*
- 2007 Junot DÍAZ: *The Brief Wondrous Life of Oscar Wao* (č. Argo, 2009)
- 2006 Kiran DESAI: *The Inheritance of Loss* (č. Dědictví ztráty; Odeon, 2008)
- 2005 E. L. DOCTOROW: *The March* (č. Pochod k moři; Odeon, 2007)
- 2004 Marilynne ROBINSON: *Gilead*
- 2003 Edward P. JONES: *The Known World*
- 2002 Ian McEWAN: *Atonement* (č. Pokání; Odeon, 2003)

RICHARD OLEHLA > olehla1@vol.cz

Slovenská pedagogická knihovna jako metodické centrum školních knihoven v roce 2008

Slovenská pedagogická knihovna v Bratislavě je pověřena metodickým řízením školních knihoven ve Slovenské republice, a to v oblasti tvorby metodických materiálů a poskytování odborného poradenství.

Podle celkového souhrnu statistického zjištění, které zpracoval Ústav informací a prognóz školství na základě údajů uvedených v jednotlivých Výkazech o školních knihovnách za rok 2008, na 2722 základních a středních školách vzniklo 4554 školních knihoven. Na některých základních školách nadále působilo více druhů školních knihoven, například žákovská pro 1. stupeň, pro 2. stupeň a učitelská knihovna. Podobná situace byla i na středních školách, kde vedle žákovské působila rovněž i knihovna učitelská. Ve školních knihovnách pracovalo 2152 knihovníků. Tuto funkci vyko-

návali převážně učitelé slovenského jazyka a literatury jako mimoškolní aktivitu. Školní knihovny evidovaly 8 571 063 knihovních jednotek a 373 452 registrovaných uživatelů, kterým půjčily 1 399 090 knihovních dokumentů. Kromě poskytování knihovnicko-informačních služeb připravily pro své uživatele i 12 455 vzdělávacích a kulturně-společenských akcí.

Slovenská pedagogická knihovna plnila své strategické poslání několika způsoby a formami:

- **Odborné konzultace** školním knihovníkům při řešení odborných problémů.
- **Návrh nového webového rozhraní části Školní knihovny** v rámci webové stránky Slovenské pedagogické knihovny a jeho průběžná aktualizace.

Toto rozhraní shromažďuje aktuální informace a dokumenty, které jsou nevyhnutelné pro činnost školních knihoven a které ulehčují práci knihovníkům. Jeho změněná struktura umožňuje rychlejší a jednodušší orientaci a přístup k informacím a dokumentům (<http://www.spgk.sk/?aktuality>).

- **Vypracování metodických materiálů** pro činnost školních knihoven:

a) Příručka pro školního knihovníka

Naučná pomůcka pro zorientování se v právních a odborných otázkách, které se týkají zřízení, rušení, slučování, řízení, činnosti a provozu školní knihovny. Odborný text je v jednotlivých kapitolách (Dokumenty upravující činnost školní knihovny, Zřízení a řízení školní knihovny, Knihovní fond, Knihovnicko-informační služby, Informační výchova a informační gramotnost, Elektronizace a internetizace školní knihovny) strukturovaný do třech částí. V první – uvedená pod názvem V této kapitole se dozvíte..., je přesně vymezený obsah dané kapitoly. Ve druhé části, pojmenované Budete schopní..., jsou jasně stanovené cíle, kterých mohou školní knihovníci dosáhnout na základě osvojení si uvedeného textu. Třetí část obsahuje samostatný odborný text, který logicky navazuje na předchozí vědomosti školních knihovníků. V textu jsou umístěny odkazy na dokumenty nacházející se na internetu. Příručka kromě odborného textu obsahuje i dvanáct příloh, jako například právní předpisy, metodické pokyny a vzory knihovních dokumentů. Uvedené vzory nejsou povinné, školní knihovníci je mohou libovolně měnit, upravovat a doplňovat podle podmínek své knihovny. Příručka je dostupná ke stažení na <http://www.spgk.sk/?prirucka-pre-skolskeho-knihovnika>.

b) Metodický pokyn k vyhlášce Ministerstva kultury SR č. 421/2003 Sb., kterou se stanovují podrobnosti o způsobu vedení odborné evidence, vyřazování a revizi knihovního fondu v knihovnách

Metodický materiál komplexně řeší problematiku vedení základní odborné evidence (přírustkový seznam a seznam úbytků), pomocné odborné evidence (periodik a knihovních jednotek získaných a odesílaných na výměnu), vyřa-

zování a revize knihovního fondu s ohledem na školní knihovny.

c) Knihovni a výpůjční řád

Vzorový knihovni a výpůjční řád obsahuje zásady a základní pravidla využívání knihovního fondu a poskytování knihovnicko-informačních služeb školní knihovny.

d) Propagační leták – webová struktura části Školní knihovny v rámci webové stránky Slovenské pedagogické knihovny

Obsahuje mapu webové stránky – rozdělení od nejdůležitějších kategorií (Aktuality, Zřízení školní knihovny, Příručka pro školního knihovníka, Elektronizace a revitalizace školní knihovny, Mezinárodní konference Školní knihovny jako informační a kulturní centra škol, Soutěž o nejzajímavější akci školní knihovny, Adresář školních knihoven v SR, Kontakty) přes podkategorie (například Zřízení školní knihovny se člení na podkategorie Legislativa, Koncepce zařízení školních knihoven, Metodické materiály, Mezinárodní doporučení, Informační výchova, Automatizované knihovnicko-informační systémy) až po konkrétní dokumenty.

e) Automatizované knihovnicko-informační systémy – aktualizovaný

Metodický materiál obsahuje stručnou historii, přehled modulů, základní technické a komunikační prostředky potřebné k provozu, ceník pro základní a střední školy, reference a informační zabezpečení vhodných pěti knihovnicko-informačních systémů pro školní knihovny.

f) Adresář školních knihoven ve Slovenské republice – aktualizovaný

Adresář nabízí údaje o zřízených, fungujících školních knihovnách. Jeho část byla převzata ze Seznamu knihoven SR, který v elektronické formě vede Ministerstvo kultury SR. Aktualizuje se jednou za čtvrtletí.

- Spolupráce s Ministerstvem školství SR na přípravě, administraci a hodnocení rozvoje projektu **Elektronizace a revitalizace školních knihoven 2008.**

Cílem tohoto projektu bylo podpořit aktivity zaměřené na elektronizaci vnitřních knihovnic-

kých procesů, aplikaci informačních a komunikačních technologií, zkvalitnění knihovnicko-informačních služeb, oživení akviziční činnosti a zvyšování čtenářské kultury žáků. Do rozvojových projektů se zapojilo 436 knihoven v základních a středních školách. Povinností 210 vybraných školních knihoven bylo v období od 15. září do 31. prosince 2008 zrealizovat rozvojové projekty, na které Ministerstvo školství SR vyčlenilo částku 20 milionů korun.

• Zorganizování **2. mezinárodní konference Školní knihovny jako informační a kulturní centra škol** pro školní knihovníky, pedagogy a knihovnickou veřejnost. Konference se konala 15. května 2008 pod záštitou místopředsedy vlády a ministra školství SR Jána Mikolaje. Během konference zaznělo deset přednášek na čtyři klíčová témata: *analýza stavu školních knihoven ve Slovenské republice; budování školních čtenářských a informačních center jako moderních forem školních knihoven na základních a středních školách v České republice; čtenářská a informační gramotnost a mediální výchova žáků; proměny klasických školních knihoven na multimediální školní knihovny v Nitře, Polnom Kesové, Kysuckém Novém Městě a Mikušovcích především pomocí finanční podpory grantového programu Nitranské komunitní nadsady a Ministerstva školství SR Elektronizace a revitalizace školních knihoven 2006.*

Mezinárodní konference se zúčastnilo víc než sto školních knihovníků z celého Slovenska, také další zástupci pedagogické a knihovnické veřejnosti ze Slovenské i České republiky.

• Příprava, realizace a vyhodnocení **4. ročníku Soutěže o nejzajímavější akci školní knihovny**. Soutěž k Mezinárodnímu dni školních knihoven 27. 10. 2008 byla věnována tématu *Čtenářská gramotnost a vzdělávání ve vaší školní knihovně*. Jejím cílem bylo zábavnou formou práce s knihou podpořit u žáků dobrý a trvalý vztah ke knize, školní knihovně a ke čtení, poznávání nového. Do soutěže se přihlásilo 343 školních knihoven ze základních a středních škol. Oceněné knihovny získaly finanční prostředky v částce 130 000 korun na nákup knih do knihovnických fondů podle vlastního výběru. Převážná část školních knihoven připravila v rámci soutěžních akcí literární a vědomostní kvízy, hudebně-dra-

matická pásma, čtenářské maratony, prezentace vlastní tvorby žáků, případně i učitelů, dramatizace pohádek, výrobu lepoprel z ilustrací nejoblíbenějších knih, literární relace do školních rozhlasů, živé komiksy, skládání puzzlů, besedy s autory. Na propagaci pořadů využívaly hlavně nástěnky, školní časopisy, tištěné pozvánky či webové stránky škol a obcí. Jednotlivé akce propagovala regionální tištěná a elektronická média, aby seznámila širokou veřejnost s oslavou školních knihoven.

• Spolupráce na přípravě návrhu **Národního projektu zařízení školních knihoven, nákup knihovních dokumentů do knihoven**.

Cílem projektu byl nákup mimočítankové literatury z prostředků Evropské unie pro školní knihovny ve Slovenské republice. Původní návrh byl později Ministerstvem školství SR změněn na Národní projekt vzdělávání školních knihovníků. V rámci řešení tohoto úkolu pracovní komise projednaly Katalog doporučeného knihovního fondu pro žáky základních a středních škol a připravily vzdělávací program pro školní knihovníky.

• Vypracování **Zprávy o stavu školních knihoven v roce 2007**.

Materiál obsahoval stručnou analýzu vybraných statistických ukazatelů školních knihoven za sledovaný rok.

• Příprava a realizace **dvou odborných seminářů** zaměřených na elektronizaci školních knihoven, kterých se zúčastnilo 122 školních knihovníků (prezentace knihovnicko-informačních systémů vhodných pro školní knihovny: Clavius, Dawinci, Advanced Rapid Library, systém pro malé a střední knihovny a Profilib).

• **Přednášková činnost** o školních knihovnách na 2. mezinárodní konferenci *Školní knihovny jako informační a kulturní centra škol* v Bratislavě na téma *Analýza stavu školních knihoven za rok 2007*, na odborném semináři věnovaném aktuálním otázkám slovenského jazyka a literatury v Bratislavě s přednáškou *Literatura do školních knihoven* a na zahraniční konferenci *Informační gramotnost – vědomosti a dovednosti pro život* v Brně s vystoupením *Práce školních knihoven ve Slovenské republice*.

• **Publikační činnost** o školních knihovnách v odborných slovenských a českých knihov-

nických a pedagogických časopisech (*Kněžnica, Čtenář, Učitelství noviny*), v deníku (SME), ve slovenském sborníku (*Školní knihovny jako informační a kulturní centra škol*) v českém sborníku (*Informační gramotnost* 6).

- **Ediční činnost** – sestavení a vydání zmiňovaného sborníku *Školní knihovny jako informační a kulturní centra škol*, napsání a vydání *Příručky pro školního knihovníka*.
- Spolupráce s Metodicko-pedagogickým centrem Bratislava, vyššími územními celky, krajskými školskými úřady, Učitelstvími novinami, internetovým portálem InfoLib na

ROZHOVOR

s odpovědným redaktorem nakladatelství Vyšehrad a překladatelem **MARTINEM ŽEMLOU**
„NAŠE PRODUKCE JE ŽÁNROVĚ PESTRÁ“

■ **Pane redaktore, mohl byste našim čtenářům říci nejprve pár slov o nakladatelství Vyšehrad?**

■ Nakladatelství Vyšehrad vzniklo roku 1934 a je dnes nejstarším českým kameným nakladatelstvím. Vydáváme kolem 80 knih ročně. Původně katolicky zaměřené nakladatelství, jehož existence bývala spjata s Lidovou stranou, má dnes mnohem širší obzory. Produkce je žánrově pestrá: sahá od poezie, beletrie a dárkových publikací přes literaturu faktu, historii a kulturní historii až k filosofii a teologii. Vcelku však převažuje literatura odborná a na tomto poli si vyšehradské edice, myslím, už vydobily jisté renomé. Zejména bych tu připomněl literaturu teologickou a judaica, historické řady, jako úspěšnou edici Velké postavy českých dějin nebo překladové mnohasvazkové Dějiny Evropy, a třeba i dnes již klasickou filosofickou knižnici Reflexe, tzv. „černou řadu“. Pokud jde o beletrii, snažíme se mimo jiné vydávat kvalitní literaturu anglosaské provenience, naposledy třeba knihu Barbary Vineové *Astin deník*. V průběhu let jsme získali širší okruh odborných spolupracovníků, s jejichž pomocí se snažíme udržet vysoký standard našich knih po stránce jak obsahové, tak for-

propagaci rozvojového projektu **Elektronizace a revitalizace školních knihoven 2008**, soutěží a akcí pro školní knihovny. V rámci **propagační činnosti** poskytla rozhovor ústřední metodička pro školní knihovny televizi TA3 na téma *Jaký je stav školních knihoven na Slovensku* (4. 10. 2008).

• **Spolupráce s veřejnými knihovnami** v oblasti poskytování poradenských služeb s výkonem knihovnické činnosti ve školních knihovnách.

ROZÁLIA CENIGOVÁ > rozalia.cenigova@spgk.sk
Do češtiny přeložila **OLGA VAŠKOVÁ**

mální, grafické – naše kniha *Tanečnice Manon* od A. de Saint-Exupéryho dokonce zvítězila v soutěži o nejkrásnější knihu roku 2008. Rádi bychom ještě více spolupracovali s českými autory v oblasti odborných publikací, ale není vždy jednoduché sehnat odborníka vyzbrojeného krom jiného dostatkem času. Snažíme se tento deficit vyrovnat uvážlivou volbou prověřených zahraničních titulů a jejich kvalitním českým zpracováním.

■ **Nabízíte svou produkci i knihovnám?**

■ Samozřejmě. Podle výše obratu a kvality spolupráce nabízíme knihovnám rabat 20–31 %. Dvakrát do roka publikujeme ediční plán a čtyřikrát ročně takzvané *Čtení*, kde čtenáři naleznou nejen informace o nových a připravovaných titulech, ale i rozhovory s překladateli či autory, ukázky z knih, prodejní akce a další zajímavosti. Tento časopis můžeme knihovnám na požádání pravidelně zasílat.

■ **Vy sám se zabýváte nějakou konkrétní oblastí?**

■ Zajímá mě především starší německá literatura filosofická a náboženská, řekněme mezi 13. a 17. stoletím. Těto oblasti se věnuji i překladatelsky – pro Vyšehrad jsem pracoval třeba na knihách *Mystika a reformace* nebo *Cesta ke Kristu* od německého

mystika Jacoba Böhma. Redakční práce ale samozřejmě vyžaduje širší záběr. Mám na starosti filosofické edice, ale občas fušuji do řemesla i kolegům, kteří spravují edice historické či teologické.

■ **Na jaké knize teď jako redaktor nebo překladatel pracujete a která z těch v poslední době vydaných je vám nejbližší?**

▣ Předně tu mám zajímavé pojednání o gnósi od německého znalce K. Rudolpha. Ten mimo jiné ukazuje, jak hluboce gnóse ovlivnila rané křesťanství, ale věnuje se, což je vcelku ojedinělé, i její současné podobě, jak ji nacházíme u mandejců v Iráku. Zároveň připravuji podnětnou a aktuální knihu britského ekonomy P. Colliera *Miliarda nejchudších*. Jde o radikální analýzu problémů nejchudších zemí a vyvození praktických opatření, jimiž by bohaté země mohly – a ve vlastním zájmu dokonce měly! – těmto zemím pomoci. Obě knihy rozhodně stojí za přečtení!

■ **Zbývá vám při vaší práci ještě čas na čtení? A jaké literaturě dáváte přednost?**

▣ Nelze jinak – mou práci je přece právě čtení! Ale máte-li na mysli beletrii, času na ni sice moc nemám, ale naštěstí jakmile se do něčeho pustím, většinou nejde přestat, takže se bohudík čas nějak udělá. Nejbližší mi jsou ovšem starší nábožensko-filosofické texty, ale to jsem už vlastně říkal.

■ **Už nejméně půl roku probíhá v České televizi za spolupráce knihoven zábavná anketa *Knih mého srdce*. Můžete nám prozradit, která by byla ta vaše?**

▣ Ufff... Víte, že nevim? Asi by nebyla jen jedna, to bych nedovedl, ale hodně mě kdysi oslovil také již jmenovaný Jacob Böhme. Jinak teď čteme doma se synkem *Medvídko Pú* a *Příběhy z Bible*. Ani jedno není špatné!

Děkuji za rozhovor a přeji vám i nakladatelství Vyšehrad hodně úspěchů v další práci.

OLGA VAŠKOVÁ

Kulturně informační web

Kulturně informační web (www.kuinweb.cz) je projekt realizovaný jako výstup v rámci magisterského studia na Kabinetě informačních studií a knihovnictví Filozofické fakulty Masarykovy univerzity v Brně. Cílem projektu je vytvoření jednoduchého a přehledného informačního portálu shromažďujícího informace o nabídce a možnostech realizace kulturních i vzdělávacích akcí v knihovnách, dále potom zprostředkování a rozvinutí komunikace mezi knihovnami a poskytovateli těchto aktivit. Ti mají možnost si v internetovém prostředí vyměnit nejen fakta a kontakty, ale také zkušenosti a rady, a aktivně se tak podílet na tvorbě portálu. Idea projektu **KuInWeb** vznikla na základě zkušeností a postřehů z praxe. Knihovny v České republice plní nezaměnitelnou funkci ve vzdělávacím procesu, poskytují rešeršní a informační služby. Měly by také fungovat jako důvěryhodná informační a kulturní centra, která spolupracují s ostatními institucemi, a nabízejí tak svým uživatelům maximální možný komfort v podobě všestranných služeb. KuInWeb by se měl stát pomocní-

kem při proměně knihoven v komunitní centra, a zároveň partnerem pro aktéry kulturních akcí, aby se o službách, které nabízejí, dozvědělo co nejvíce institucí. KuInWeb jim při této práci pomůže a dodá jí nový obohacující rozměr. Knihovnici se stanou prostředníky kultury a vědění, do měst a vesnic přinesou besedy, přednášky, divadelní představení nebo koncerty. Jednoduše pro každého něco. Knihovny se tak přiblíží konceptu komunitního centra, na které se lidé mohou obrátit s žádostí o informace nebo o radu, ale i v touze po zábavě a poznání.

KuInWeb tým tvoří: Alena Šetková, Kamila Jobová, Lenka Navrátilová, Markéta Kukrechtová.

-MK-

Z KNIHOVEN...

Loučení s prázdninami 2009

Tradičně, již počtrnácté, jsme se v knihovně a Domě dětí v Nové Roli rozloučili s prázdninami. V sobotu 29. srpna dorazili první nedočkavci již na devátou hodinu, kdy začínaly sportovní soutěže. Na sportovní stezce kolem knihovny soutěžili všichni, i ti nejmenší (děti od dvou let). Po sportu čekaly na předškolní děti pohádkové postavičky, které děti měly poznávat v literární soutěži *Z pohádky do pohádky*. Dopoledne přišla na řadu ještě soutěž o Harry Potterovi. Rázem jsme se všichni ocitli v Bradavicích, kde čekal vzkaz pro všechny soutěžící na mluvících destičkách. Ty hlídali Mozkomorové, a tím dětem ztížili jejich úkol najít těchto destiček co nejvíce.

A už se blížilo poledne a na všechny návštěvníky čekalo bohaté pochoštění na vernisáži při slavnostním zahájení výstavy, kterou knihovna připravila ke svým čtyřicátým narozeninám. Přichází si mohli prohlédnout průřez činností knihovny za celých 40 let, výpisy z kroniky města, historii knihovny po desetiletích, mnoho fotografií z akcí, které knihovna pořádala, Novorolské zpravodaje s články o knihovně, plakátky zvoucí na výstavy i besedy. Nebo mohli nalézt informace o tom, kolik návštěvníků přišlo do knihovny za celé toto období a kolik knih či časopisů si vy-

půjčili. Jsou to tato čísla: 407 980 návštěvníků a 2 004 323 výpůjček. Výstavu zahájila vedoucí knihovny společně se starostou města Václavem Heřmanem a několik písničků zazpívali dva hudebníci ze skupiny *Lucky Horses*.

Netrpěliví soutěžící se nemohli dočkat vyhodnocení dopoledních soutěží. To už byl postaven hangár, aparatura a hudebníci skupiny *Lucky Horses* byli připraveni ke svému vystoupení, ale k mikrofonu ještě přistoupila knihovnice Marcela Toužimská a postupně vyvolávala vítěze, kteří si přicházeli pro odměny.

Po vyhodnocení začala vědomostní soutěž pro dospěláky s názvem *Známost*. Soutěžila čtyři dvoučlenná družstva, proběhla tři kola otázek a tři mezihry. Soutěžící odpovídali na otázky např. z přírodních věd nebo historie a získané body za správné odpovědi mohli vsadit do mezihry, kde body buď získali, nebo ztratili. Vítězem se stala dvojice Šárka Vlášková a Daniel Půža z Nové Role a na druhém místě se umístili manželé Kopetzských z Velké Hleďsebe.

A to se už před kapelou začal rojit „hmyz“. Různí broučci a berušky se chystali na soutěž *MISS brouček*. Po soutěžních úkolech porota vybrala nejlepšího a titul *MISS brouček* získala Kristina Ecklová. Zvláštní ka-

tegorii vyhrálo pět děvčat z VÚM a všichni zúčastnění si odnesli nějakou cenu.

Vyvrcholením dne byla prázdninová pouť – soutěže v netradičních disciplínách – házení kroužků, míčků, jízda na koloběžce apod. Za získané korunky si děti mohly nakoupit v krámku U dvou berušek dobrůtky, tužky, sešity, bloky, náčrtníky, pastelky apod.

Den se vydařil a těšíme se na příští rok, na již patnáctý ročník.

Za knihovnu bych chtěla poděkovat všem, co nám pomáhali organizovat a zabezpečit tuto akci – knihovnici Janě Tintěrová z Obecní knihovny v Mezirolí, knihovnici Věra Čalounová z Měk Chodov, knihovnici Janě Drahozalové z KK K. Vary, děvčatům z VÚM v Nové Roli a vychovatelce Blance Němečkové, Janě Hamdšuhové z DDM, novorolské knihovnici Marcela Toužimské a také její babičce Lence Sakařové za upečení výborných koláčů, členům kulturní komise a Jiřímu Bartošovi za postavení hangáru a celodenní pomoc při soutěžích a také novorolské porce-lance a paní Aleně Kratinové za poskytnutí porcelánu jako ceny do soutěží.

LADISLAVA NEMČIČOVÁ

Foto archiv knihovny

V Lysé se představily středočeské knihovny

knihoven a komerčního prodeje knih mohli návštěvníci veletrhu zhlédnout prezentace Spolku českých bibliofilů, Památníku Karla Čapka ve Strži či Památníku národního písemnictví.

Pro zájemce byl připraven i zajímavý doprovodný program – udílení nakladatelských cen za dětskou li-

Od 3. do 6. září 2009 se v Lysé nad Labem uskutečnil již šestý ročník Polabského knižního veletrhu. Tradičně se zde představují knihovny Středočeského kraje, jejichž stánek byl letos věnován dětskému čtenáři. Snahou bylo zachytit aktivity v knihovnách a přiblížit je tak návštěvníkům veletrhu. Pod slogany *v knihovnách si hrajeme, bavíme se, malujeme, čteme, vystavujeme, slavíme* byly ukázky z různých knihoven formou fotografií, výkresů i trojrozměrných předmětů. Děti si ze stánku mohly odnést záložky s omalovánkami nebo pexeso s vybranými knihovnamí Středočeského kraje. Kromě stánku

teraturu, literaturu pro hobby a za knihy o cestovním ruchu, dále cena Klubu čtenářů Bohumila Hrabala a Cena Polabského veletrhu za mimořádný autorský přínos pro českou literaturu. Tradičně též měla velký úspěch Čítárna U čerta, kte-

rou na veletrhu zřizuje Městská knihovna Lysá nad Labem. V Čítárně se uskutečnila řada autorských čtení nebo vyprávění a promítání fotografií.

Veletrhu se zúčastnila i řada zajímavých osobností, například Jiří Stránský – mimo jiné autor námětu na seriál *Zdivočelá země*, prof. František Dvořák, fotograf František Dostál, cestovatelka Zuzana Samková, spisovatel Radovan Dršata, recitátor Jiří Brože a další.

Věříme, že ani letošní ročník návštěvníky neklamal a stánek knihoven ukázal, jak velký rozsah služeb svým uživatelům mohou poskytnout.

Text a foto LADISLAVA CUKROVÁ

V Litvínově se senioři nenudí

Září odstartovalo v litvínovské knihovně nejen provoz v náhradních prostorech ve Vodní ulici po dobu rekonstrukce, ale také spoustu akcí pro seniorskou veřejnost. Ještě před otevřením knihovny vyjeli senioři na prohlídku soukromého zámku pana Miroslava Perouta do Korozluk. Viděli i přílehlou oboru s jeleny a zají-

mal je odborný výklad majitele o novodobé historii budovy. Začátkem září vyrazili na procházku po stopách Chudeřinské míle společně s kronikářem města, který je podrobně provedl historií Chudeřina. Následoval výlet do Libochovic, kde senioři navštívili místní knihovnu, prošli si město a nakonec si prohlédli libochovický zámek.

Městská knihovna Litvínov zahájila také V. semestr Univerzity volného času pro aktivní seniory, která nabízí dva obory, a sice Litvínovsko 1 a kurz trénování paměti a mozkového joggingu 2. Univerzita probíhá tentokrát částečně v Klubu 49 v Chudeřině, který na organizaci předná-

Foto archiv knihovny

šek s knihovnou spolupracuje. Pokračovat bude až do prosince 2009.

O D K A Z Y :

- 1) <http://www.knihovna-litvinov.cz/akce.php?sub=171&ida=346>
- 2) <http://www.knihovna-litvinov.cz/akce.php?sub=171&ida=334>

—MG—

VYŠLO V NÁRODNÍ KNIHOVNĚ ČR

Nejvýznamnější prvotisky, zlomky z tisků, paleotypy a rukopisy, které byly v letech 2006 až 2008 vykoupeny z premonstrátského kláštera Teplá a dány do správy

Národní knihovny ČR, představuje nová publikace **Item plures et alios libros. Knihy kláštera Teplá ve fondech Národní knihovny České republiky** od autorek Zuzany Kulové a Michaely Baumlové. Přibližuje také historii tepelského kláštera a premonstrátského řádu u nás. Publikace vyšla u příležitosti stejnojmenné výstavy, která se v současnosti koná v Galerii Klementinum. NK ČR, Praha 2009, 1. vyd., 138 s., 150 Kč ISBN 978-80-7050-578-6

Výbor z básnické tvorby významného ukrajinského básníka a prozaika lemkovského původu Bohdana Ihora Antonyče (1909–1937) představuje publikace **Zelené evangelium** (výbor z díla). Vychází při příležitosti 100. výročí autorova

narození a jde o první samostatné knižní vydání jeho díla v češtině. Představené verše pocházejí ze všech autorových sbírek, vydaných za básníka života i posmrtně. Verše vybral a předmluvu napsal bývalý velvyslanec Ukrajiny v ČR Roman Lubkivskij. Autorem většiny překladů je Tomáš Vašut, výbor však obsahuje také nové vydání třinácti básní ze sbírky Rotace, které přeložil a v roce 1990 časopisecky publikoval Jaroslav Kabíček.

NK ČR – Slovanská knihovna (Publikace Slovanské knihovny, č. 64), Praha 2009, 1. vyd., 90 s., 80 Kč ISBN 978-80-7050-577-9

Objednávky publikací: NK ČR, oddělení odbytu, Sodomkova 2, 102 00 Praha 10 Alena.Spackova@nkp.cz

KNIHOVNA Z OBÁLKY

Ústřední knihovna města Amsterdam Openbare Bibliotheek Amsterdam

FAKTA A ZAJÍMAVOSTI:

- Knihovna byla slavnostně otevřena 7. 7. 2007 nizozemskou princeznou jako největší veřejná knihovna v Holandsku. Původní stavba ze 70. let již prostorově ani koncepčně nevyhovovala nárokům knihovny.
- Budovu vyprojektoval atelier Jo Coenen a Co Architekten, její výstavba stála 70 milionů eur.
- Knihovna zabírá v deseti podlažích plochu 28 000 m², je největší veřejnou knihovnou v Evropě. Je umístěna v moderní zástavbě poblíž centrálního nádraží, sousedí s novým koncertním sálem a konzervatoří.
- Knižní fond obsahuje asi 1,5 miliónu knihovních jednotek. V knihovně pracuje okolo 200 zaměstnanců, kteří nosí uniformy.
- Pro návštěvníky je připraveno tisíc čtenářských pracovních míst, z nichž 600 je vybaveno počítačem. Čtenáři mohou využít 26 samoobslužných stanic pro vrácení a výpůjčky knih. Otevírací doba je denně od 10 do 22 hodin.
- Knihovna je velmi prosvětlená, založená na principu otevřenosti, z materiálů převažuje sklo a kámen. Velmi nápaditý je nábytek, světla a vnitřní vybavení knihovny určené pro uživatele: různá křesla, pohovky, studijní místa.
- Vedle prostor v budově určených pro knihovnu se nachází multifunkční sál pro 270 diváků (divadlo, kino, koncerty), nechybí přednáškové sály (6 místností), restaurace, dvě kavárny. Prostory knihovny jsou pojmenovány po významných současných spisovatelích.

Zdroj:

SOUČKOVÁ, Jarmila. *Království knih ve Frankfurtu a knihovny budoucnosti v Holandsku. U nás, roč. 17 (2007), číslo 4.* Dostupný z [www: http://unas.svkhk.cz/pdf_archiv/0874.pdf](http://unas.svkhk.cz/pdf_archiv/0874.pdf).

KURKA, Ladislav. *Dvakrát NEJ. Čtenář, roč. 59 (2007), č. 12.* Dostupný z [www: http://ctenar.svkkk.cz/files/pdf_2007/ctenar012_2007.pdf](http://ctenar.svkkk.cz/files/pdf_2007/ctenar012_2007.pdf).

<http://www.oba.nl>

Foto Eva Marvanová, Jarmila Burgetová

DOTAZ: Jak řeší britští knihovníci a pedagogové problém nízké úrovně vzdělanosti mládeže?

ODPOVĚĎ: Povinná školní docházka ve Velké Británii končí v 16 letech. Počet mladých lidí, kteří po jejím skončení nestudují, nejsou v učení a ani nemají práci, stále stoupá.

Letos na podzim se připravují dvě konference, které se budou zabývat problémy spojenými s nízkou úrovní vzdělání mládeže s přezdívkou „NEETs“ – tj. not in education, employment or training (www.cilip.org.uk/interests/execution/riefings/neets09/index.html; www.capitaconferences.co.uk/OurConferences/Education/NEET.html).

Konference „Engaging the disengaged: developing services to young people during recessionary times“, organizovaná knihovnickou asociací CILIP, bude věnována službám, které knihovny mohou poskytovat mladým lidem, aby se vrátili do normálního života, zlepšili si vzdělání a našli zaměstnání. Mnoho knihoven se sice snaží takové služby poskytovat, ale problém spočívá v tom, že tato skupina mladých lidí nemá o knihovny zájem. Proto musejí knihovny ve spolupráci s pedagogy a sociálními pracovníky hledat nové formy práce.

Druhá konference „Capita's 7th National Conference Not in Education, Employment or Training (NEET)“ se týká celostátního problému. Vláda má v plánu postupně snižovat počet lidí s nízkou úrovní vzdělání. Statistické údaje však ukazují, že zatím jejich počet naopak stoupá. Ministerstvo, které nese za tuto oblast odpovědnost (Department for Children, Schools and Families) už zaměstnává manažera, který se věnuje problému „NEETs“ (NEET Policy Manager) a který promluví ke knihovníkům na zmíněné knihovnické konferenci.

Problému se věnuje pozornost několik let. Knihovníci už měli k tématu konferenci a Simeon Moore napsal loni dva články do knihovnického časopisu *Update*. (Into employment or training: Helping young people in transition, *Update*, vol. 7, no. 7–8, pp. 32–34, July/Aug 2008; Making connexions, *Update*, vol. 7, no. 11, pp. 38–39).

Otázka zní, jak se situace vůbec mohla vyvinout?

V literatuře se obvykle uvádí, že mladí lidé, kteří spadají do skupiny „NEETs“ často neukončili studium, někteří byli vyloučeni ze školy, jiní chodili za školu, někteří pocházeli z rozvrácených rodin nebo jejich rodiče byli nezaměstnaní, jiní byli zdravotně postižení.

Celkový dojem z těchto údajů naznačuje, že jde o jedince, kteří se dostali do sociálních problémů, o lidi nějakým způsobem znevýhodněné.

Existuje však jedna kategorie „NEETs“, kteří zdaleka nemohou být pokládáni za znevýhodněné. Pocházejí třeba ze spořádaných rodin, v prvním státním testu gramotnosti v sedmi letech měli nadprůměrné výsledky, ale v dalším testu v 11 letech už měli jen průměrné výsledky a když jim bylo 16 let, odešli předčasně ze školy. Zdá se, že státní školy nezvládají péči o nadané děti. Důvody jsou dva: vysoký počet dětí ve třídě a ideologie, která pokládá třídění dětí podle nadání za „elitismus“. Navíc prý pro dobré umístění ve statistikách je pro školu výhodnější věnovat maximální péči co největšímu počtu průměrných žáků.

Znamená to, že mezi „NEETs“ jsou také lidé, kteří by dříve byli pokládáni za intelektuální záruku budoucího rozvoje společnosti. Británie prochází pozvolným poklesem vzdělanosti. Mnoho žáků, i ti, kteří nejsou „NEETs“ a své vzdělání ukončili, nezná cizí jazyky a vědní obory. Některé univerzity musely například zavřít kurzy chemie pro nedostatečný zájem. Místo toho roste poptávka po studijních předmětech jako „media studies“ a „fashion design“.

Doufejme, že knihovny pomohou tento trend zvrátit a že nahradí mladým lidem to, čeho se jim ve školách nedostává. V novinách se psalo, že vzrůstá počet mladistvých, kteří se zapisují na dálkovou univerzitu Open University. Třeba je to začátek změny a třeba touha mladých po vědění je silnější než to, co naznačují statistiky o „NEETs“.

Zdroje jsou dostupné v Knihovně knihovnické literatury Národní knihovny ČR

Ve dnech 16. listopadu až 11. prosince 2009 se ve **Wellingtonu** na Novém Zélandu již posedmé uskuteční **čtyřtýdenní kurzy informační gramotnosti pro informační specialisty z Asie a Oceánie**. Tyto vzdělávací kurzy jsou pořádány pod záštitou IFLA se zvláštním zřetelem k potřebám těchto rozvíjejících se zemí. Informační kurzy povedou přední pedagogové a knihovníci z Victoria University of Wellington s velkými zkušenostmi ze zahraničí. Součástí vzdělávacích aktivit jsou také exkurze do velkých knihoven v okolí Wellingtonu. Kurzovné 3000 USD zahrnuje školné, učební materiály a ubytování na vysokoškolských kolejích. Letenky, víza a stravování si hradí účastníci sami. V žádostech je nutné uvést odbornou praxi, úroveň anglického jazyka, samostatnost v práci s ICT a zdroje financování kurzového. Blíže informace – **Dr. Daniel Dörner, Asie – Nový Zéland Informatics Associates, Wellington, Nový Zéland, e-mail: anzia@xtra.co.nz**.

(*IFLA Journal* – Volume 35; No. 2/June 2009, s. 190–191)

Dne 31. dubna 2009 byl na Slovensku slavnostně spuštěn portál **Kulturný profil Slovenska** v prostorách všeobecné studovny **Univerzitetnej knižnice v Bratislave**. Tento jedinečný projekt (<http://www.slovakia.culturalprofiles.net>) je společným dílem **Ministerstva kultury SR, British Council a anglické společnosti Visiting Arts**. Portál obsahuje vedle vysoké informační hodnoty také prezentace bohatého slovenského kulturního dědictví a slouží jako prostředek informování o možnostech spolupráce jednotlivých složek kulturní sféry, jakými jsou především knihovny. Portál se skládá ze tří základních částí, které jsou propojené a vzájemně se doplňují. V první se uživatel dozví všeobecné informace o Slovensku, druhá část obsahuje více než 7000 stran esejí a je složená z jednotlivých oblastí kultury – archivy, knihovny, film, kultura národnostních menšin, výtvarné a múzické umění apod. Třetí část obsahuje více než 3000 důležitých kontaktů jednotlivých institucí i jednotlivců. Vedle Slovenska byl projekt realizovaný také v Slovinsku, Vietnamu, Kambodži, Norsku atd. Slovenský portál je výjimečný v tom, že vedle angličtiny nabízí i slovenskou jazykovou verzi. (*ITlib* – Ročník 13, č. 2/2009, s. 33)

Mediatéka Sächsischen Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden je on-line. I když byla tato nová on-line databáze vytvořena v rekordně krátkém čase, představuje díky bohatým audiovizuálním sbírkám **SLUB** unikátní projekt ve středním Německu. Kromě dokumentárního filmu rekonstrukce drážďanského chrámu Frauenkirche byly digitalizovány vzácné historické fotografie zpěváků, herců, spisovatelů a dalších umělců spjatých s tímto kulturním centrem. Základem mediatéky je bohatý fond audio záznamů, kde vynikají především vzácné nahrávky mezinárodních operních hvězd v Drážďanské opeře. Databáze bude dále doplňována regionálními dokumenty ze Saska a kompletní filmografií města Drážďan. Ve spolupráci s firmou Filmverband Sachsen e. V. bude databáze průběžně doplňována a aktualizována o další přírůstky. V současné době nabízí mediatéka SLUB 33 800 zvukových a filmových dokumentů on-line. Více informací nejen o drážďanské knihovně, ale především o mediatéce naleznete na: <http://mediathek.slub-dresden.de/#/home>.

(*BIS Das Magazin der Bibliotheken in Sachsen* – Jg. 2; Nr. 02/Juni 2009, s. 130)

Dne 22. dubna 2009 se v **Zrcadlové síni Primaciálního paláce v Bratislavě předávalo ocenění – Nejkrásnější knihy Slovenska 2008**. Tradice této soutěže byla založena již roku 1965 a jejím záměrem je zvyšovat výtvarnou úroveň a kvalitu polygrafického zpracování knih. Pod názvem **Nejkrásnější knihy Slovenska** se konal již 17. ročník soutěže. Hlavním pořadatelem je **BIBIANA**, mezinárodní dům dětí a umění, spolupřadatelé jsou Ministerstvo kultury SR, Ministerstvo školství SR, Slovenská Národní knihovna a Svaz polygrafie na Slovensku. Přihlášené knihy hodnotí 20členná odborná porota podle výtvarných a polygrafických hledisek a podle souhry všech složek celku knihy. Každý rok tak vzniká oceněná kolekce maximálně 20 knih, které splňují náročné výtvarné a technické požadavky a jsou vyhlášeny jako Nejkrásnější knihy Slovenska. Knihy přihlášené do soutěže se hodnotí v sedmi kategoriích: vědecká a odborná literatura; krásná literatura; literatura pro děti a mládež; učebnice; knihy o výtvarném umění a obrazové publikace; bibliofilie; práce studentů výtvarných a polygrafických škol. Více informací: <http://www.bibiana.sk/> (*Bulletin Slovenskej asociácie knižnic* – Ročník 17, číslo 2/2009, s. 38–40) Připravil **ROMAN GIEBISCH**

Úplný přehled novinek najdete na adrese http://knihovnam.nkp.cz/sekce.php3?page=09_Okn_Prirustky.htm

KNIHOVNICTVÍ

Teorie. Řízení a organizace

Global Library and Information Science : a textbook for students and educators : with contributions from Africa, Asia, Australia, New Zealand, Europe, Latin America and the Caribbean, the Middle East, and North America / ed. by Ismail Abdullahi. /Knihovnictví a informační věda ve světě. Učebnice pro studenty a pedagogy. S příspěvky z Afriky .../ München : Saur, 2009. – 592 s. – (IFLA Publications ; 136-137) *Kfe 37.900*

Gosudarstvennaja politika v oblasti bibliotečnogo dela : novyj etap razvitiya : sbornik dokumentov / sostavitel': V. R. Firsov. /Státní politika v oblasti knihovnictví. Nová etapa rozvoje. Sborník dokumentů./ Sankt-Peterburg : Rossijskaja bibliotečnaja asociacija, 2008. – 216 s. : grafy *Kfe 37.803*

KAISER, Ronald : Bibliotheken im Web 2.0 Zeitalter : Herausforderung, Perspektiven und Visionen. /Knihovny ve věku Webu 2.0. Výzvy, perspektivy a vize./ Wiesbaden : Dinges & Frick, 2008. – 131 s. : il. – (B.I.T. online – Innovativ ; Bd. 20) *Ife 37.850*

Kodeksy etyki bibliotekarskiej na świecie : antologia narodowych kodeksów etycznych. /Kodexy knihovnické etiky ve světě. Antologie národních etických kodexů./ Warszawa : Wydawn. SBP, 2008. – 284 s. – (Nauka, dydaktyka, praktyka ; 103) *Kra 37.857*

Automatizace knihovnické a informační činnosti

PETERS, Tom : Librarianship in Virtual Worlds. /Knihovnictví ve virtuálním světě./ Chicago : ALA TechSource, 2008. – 32 s. *Ts 37.818*

TREDINNICK, Luke : Digital Information Culture : the individual and society in the digital age. /Digitální informace v oblasti kultury. Jednotlivec a společnost v digitální době./ Oxford : Chandos, 2008. – xiii, 205 s. *Abdf 37.383*

Web 2.0 – Schlagwort oder Megatrend? : Fakten, Analysen, Prognosen / Herausgeber : Gernot Gehrke. /Web 2.0 – módní slovo nebo megatrend? : fakta, analýzy, prognózy./ Düsseldorf : kopaed, 2007. – 127 s. : il. *Ife 37.127*

Služby knihoven

DE STICKER, Ulla : Is Consulting for You? : a primer for information professionals. /Je poradenství pro tebe? Základní příručka pro informační

odborníky./ Chicago : American Library Association, 2008. – ix, 101 s. *Sd 37.720*

DOUGHERTY, Richard M. : Streamlining Library Services : what we do, how much time it takes, what it costs, how we can do it better. /Modernizace knihovnických služeb : co děláme, jak mnoho času to zabere, co to stojí, jak můžeme pracovat lépe./ Lanham : Scarecrow Press, 2008. – xviii, 269 s. : il., grafy *Kf 37.708*

ROSS, Catherine Sheldrick – McKECHNIE, Lyne – ROTHBAUER, Paulette M. : Reading Matters : what the research reveals about reading, libraries, and community. /Záležitosti četby : co prozradí výzkum o četbě, knihovnách a společnosti./ Westport : Libraries Unlimited, 2006. – 277 s. *Sf 36.705*

KNIHOVĚDA

BRODSKÝ, Pavel – PAŘEZ, Jan : Katalog iluminovaných rukopisů Strahovské knihovny. Praha : Masarykův ústav a Archiv Akademie věd ČR : Královská kanonie premonstrátů na Strahově, 2008. – 319 s. : il., faksim. – (Studie o rukopisech. Monographia ; 13) (Bibliotheca Strahoviensis. Series monographica ; 3) *Xaa 37.833*

Fenomén knihy : výtvarná výchova a umění knihy / editor Radek Horáček ; texty Tereza Dědinová ... [et al.]. Brno : Masarykova univerzita ; Boskovice : Albert, 2008. – 92 s. : il. *Xa 8.850/B*

GARBER, Klaus : Das alte Buch im alten Europe : auf der Spurensuche in den Schalthäusern des alten Kontinents. /Stará kniha ve staré Evropě. Hledání stop v domech pokladů starých kontinentů./ München : Fink, 2006. – 765 s. *Kdb 37.835*

Miscellanea oddělení rukopisů a starých tisků. [Národní knihovna České republiky]. (20) 2008. Vzácné knihy jako švédská válečná kořist z třicetileté války. Praha : Národní knihovna České republiky, 2008. – 63, [6] obr. příl. : il., faksim. *Xa 37.886*

MODRÁKOVÁ, Renáta – UHLÍŘ, Zdeněk : Zákon a Písmo : rukopisy české reformace 14.–16. století. Praha : Národní knihovna České republiky, 2009. – 81 s. : barev. faksim. *Xaa 37.893*

INFORMATIKA

GOLDSMITH, Jack L. : Kdo řídí Internet? : iluze o světě bez hranic. Praha : Dokořan, 2008. – 271 s. : il., portréty – (Aliter ; sv. 37) *Ife 37.840*

ISSS – Internet ve státní správě a samosprávě [2009]. Praha : Triada, 2009. – 310 s. : il. *Ife 37.859*

ZÁKLADNÍ KAMENY

NOVÉ BUDOVY NÁRODNÍ KNIHOVNY

32. část

aneb Národ sobě II

text JAROSLAV CÍSAŘ ▶ foto EVA HODÍKOVÁ

KÁMEN TŘICÁTÝ ČTVRTÝ

/ Městská knihovna Český Těšín
/ Regionální pobočka Moravskoslezského
a Olomouckého kraje SKIP 10

„Máme radost, že tato národní instituce byla konečně vyslyšena, byly uznány její potřeby a cítíme, že je opravdu nejvyšší čas dát jí důstojné podmínky pro její existenci,“ těmito slovy doprovodila dar základního kamene z Těšínského Slezska nové budově Národní knihovny ČR ředitelka Městské knihovny Český Těšín Jana Galášová. Hovořila nejen za svoji instituci, ale i za všechny knihovny Těšínského Slezska a Olomoucka, protože k předání kamene se přidal i Roman Giebisch tehdy z Vědecké knihovny v Olomouci, který zde také zastupoval regionální pobočku SKIP.

Nazelenalý druhohorní pískovec, jenž nese název godulský, je charakteristickou horninou Moravskoslezských Beskyd. Tvoří mj. masiv Lysé hory, nejvyšší hory Moravskoslezských Beskyd. Jeho největší naleziště se nachází v Těšínských Beskydech, kde pískovcové vrstvy vycházejí na povrch. Dříve se těžil v kamenolomu Godula v Komorní Lhotce. Dnes se poslední otevřený lom nachází v obci Řeka. I proto je v současnosti godulský pískovec jako stavební kámen vzácný a drahý. Dříve byl však velmi rozšířený a najdeme jej na mnoha historicky cenných stavbách na Těšínsku.

Hora Godula vypínající se nad Komorní Lhotkou patří k nejpamátnějším slovanským horám. V pohanských dobách tu naši předkové pořádali velké hody či gody a oběti svým pohanským bohům. Odtud se odvozuje i název hory Godula–Hodovnice. Lidová Pověst o hoře Godule a hadu Zlatohlavci vypráví, že za časů, kdy se ještě konaly ptačí a zvířecí sněmy, shromáždili se

na hoře všichni plazi, aby si zvolili svého krále. V jeskyni mu pak připravili příbytek a mechové lůžko. Snesli mu tam zlato, drahokamy a králi hodů na hlavu posadili vzácně krásnou, zlatou korunku. Podle ní krále i pojmenovali – Zlatohlávek. Král snímal korunku jen při každodenní koupeli v horském potoce. Toho jednou využil mladý ovčák. Náhodou uviděl ve své blízkosti na plochem kameni hadí korunku. V poledním slunci hrála všemi duhovými barvami. Byla tak krásná, že ovčák zapomněl i na nebezpečí, které mu hrozí. Skočil ke kameni, sebral korunku a pádil pryč. Ale hadi, ještěrky a mloci ho pronásledovali. Se sykotem se blížili k prchajícímu ovčákovi ze všech stran. Běžel vstříc jistě smrti. V poslední vteřině však korunku odhodil, a tím si zachránil život.

Tolik praví pověst. Aby o ni nebylo ochuzeno ani shromáždění na happeningu Národ sobě II, skupina knihovnic z českotěšínské veřejné knihovny nacvičila dramatizaci popravené verze pověsti v místním nářečí, což na Letné vyvolalo bouři smíchu. Na dramatizaci se podílely Šárka Linzerová, Lenka Franková, Renata Nevelošová a Hana Kamarytová. Do scény se rovněž zapojil Roman Giebisch (snímek vlevo).

Zástupci z Českého Těšína a regionální pobočky SKIP Moravskoslezského a Olomouckého kraje svou scénkou happening na Letné odstartovali. Delegaci zaměstnanců Městské knihovny Český Těšín vedla ředitelka Jana Galášová. Její přání nové budově Národní knihovny ČR i za všechny kolegy je následující: „Národní knihovně přejeme, aby její nová budova byla citlivě zakomponována do starobylé krásné Prahy, aby se stala světovým architektonickým klenotem, aby obyvatelé Čech, Moravy a Slezska byli na ni stejně hrdí, jako jsou na své Národní divadlo.“

Antoine de Saint-Exupéry Tanečnice Manon Velkou událostí bylo na sklonku předminulého roku ve Francii vydání dosud nepublikovaných, a tudíž prakticky neznámých textů Antoine de Saint-Exupéryho. Dnes mají i čeští čtenáři možnost se s nimi seznámit, a to ve čtyřech útlých svazcích, podobně, jak je vydalo francouzské nakladatelství. První svazek obsahuje povídku *Tanečnice Manon* a drobný obrázek *Letec*, který je blízký jeho románům z leteckého prostředí. Další svazek tvoří korespondence z doby, kdy psal díla *Kurýr na jih* a *Noční let*. Třetí svazek obsahuje trojici kratších textů *Dnes večer jsem šel obhlédnout své letadlo*, přednáškový text *Letec* a *Věřit lidem je možné*. V posledním svazku najdeme sedm milostných dopisů Natalii Paley. Kniha získala v soutěži Nejkrásnější česká kniha roku 2008 Cenu ministra kultury – 1. místo v kategorii krásná literatura. Obálku a grafickou úpravu navrhl Zdeněk Ziegler. Výjimečnost souboru dotvářejí grafiky Jana Híska.

- Čtyři brožované knihy v kartonovém pouzdře, 368 s., 448 Kč
- ISBN 978-80-7021-960-7

Yveta Dörflová, Věra Dyková Kam se v Praze chodilo za múzami Literární salony, kavárny, hospody a stolní společnosti

V průběhu 19. století a první poloviny 20. století život pražských literátů, umělců a hudebníků, ale i pražské bohémy probíhal v literárních salonech, kavárnách, hospodách a stolních společnostech. Autorky vedle historického komentáře uvádějí místa, kde se scházeli pražští intelektuálové – kam se chodilo „za múzami“, tj. jak za zábavou, tak za vzděláním a věnují se i jejich návštěvníkům. Atmosféru dokreslují dobové fotografie osobností, exteriérů a interiérů salonů, kaváren a dalších společenských míst, pražských objektů a zákoutí, uměleckých děl, otištěné citáty z dobové korespondence, deníků, pamětí, literárních děl a neznámých nebo nepublikovaných reprodukcí ze sešitů (cancbuchů).

- Váz., 240 s., 598 Kč
- ISBN 978-80-7021-961-4

Galský kohout zpívá Antologie francouzské poezie Básnická antologie *Galský kohout zpívá* je obsáhlou přehlídkou francouzské poezie od trubadurů až po moderní autory. Lze ji považovat za velkou literární zahradu, v níž se procházíme za doprovodu největších francouzských básníků, k nimž nesporně patří Villon, Ronsard, La Fontaine, Hugo, Baudelaire či Apollinaire – a to za příjemné a prospěšné asistence mnoha dalších autorů. V jejich řadách nejednou objevíme jména, která co do literárního významu si zasluhují naši pozornost. Antologii *Galský kohout zpívá* ocení nejen studenti romanistiky, pro něž bude vítanou pomůckou, ale všichni, kdo mají rádi poezii – zejména francouzskou. Kniha vychází s doslovem překladatele Gustava Francla. Kniha volně navazuje na kompletní básnické dílo Paula Verlaina také v překladu Gustava Francla. Překlad Verlainova díla je vskutku významným počinem a stane se obohacením literárního fondu překladových děl.

- Váz., 776 s., 498 Kč
- ISBN 978-80-7429-005-3

VYŠEHRA D
NAKLADATELSTVÍ ■ PUBLISHERS LTD.

SPOL.
S R.O.

Víta Nejedlého 15, 130 00 Praha 3

tel./fax: 224221703,

e-mail: info@ivysehrad.cz | www.ivysehrad.cz

OBJEDNÁVKY ZASÍLEJTE NA ADRESU: Vyšehrad – expediční sklad, Bellova 352, 109 00 Praha 10
| tel./fax: 271 96 13 80 | e-mail: distribuce@ivysehrad.cz |

Při nákupu v expedičním skladu – sleva pro jednotlivce 20 % | na www.ivysehrad.cz – sleva 15 %